

PRAVNI OKVIR BORBE PROTIV POMORSKOG TERORIZMA S POSEBNIM OSVRTOM NA OBALNU STRAŽU REPUBLIKE HRVATSKE

Prof. dr. sc. DRAGAN BOLANČA*
Prof. dr. sc. PETRA AMIŽIĆ JELOVČIĆ**

UDK 343.3:355.463
351.749.2:355.353.5|(497.5)
351.75:347.79
DOI 10.21857/yrvgqtkrn9
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 25.10.2017.
Prihvaćeno za tisak: 13.12.2017.

Terorizam jest potpuna negacija demokracije i svih priznatih vrijednosti suvremenog svijeta, te kao takav danas slovi za ključni destabilizacijski faktor pri postizanju međunarodne i nacionalne sigurnosti. Pomorski terorizam, kao jedan od njegovih pojavnih oblika, predstavlja golemu prijetnju ljudskim životima, morskom okolišu i sigurnosti plovidbe uopće. Međunarodna zajednica, uključujući Europsku uniju, posljednjih je tridesetak godina poduzela različite aktivnosti, s ciljem prevencije terorizma, a koje su se dodatno intenzivirale nakon terorističkog napada na SAD u rujnu 2001. godine. Donesen je cijeli niz pravnih propisa na međunarodnoj i na nacionalnoj razini koji, prilično sustavno, reguliraju ovu problematiku. Autori u ovom radu daju osvrt na relevantne pravne propise s posebnim osvrtom na ulogu Obalne straže Republike Hrvatske u borbi protiv pomorskog terorizma.

***Ključne riječi:** terorizam; pomorski terorizam; pravni okvir; Obalna straža Republike Hrvatske.*

1. UVODNO O TERORIZMU

Terorizam, danas, predstavlja jednu od najvećih prijetnji demokraciji, slobodi i miru – idealima modernog društva. Radi se o prijetnji koja ne poznaje državne granice i može jednako pogoditi ljude i države neovisno o njihovom

---

* Dr. sc. Dragan Bolanča, redoviti profesor (u trajnom zvanju), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, 21000 Split, e-mail: dragan.bolanca@pravst.hr

** Dr. sc. Petra Amižić Jelovčić, izvanredna profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, 21000 Split, e-mail: petra.amizic@pravst.hr

geografskom položaju.¹ Postoje različite definicije terorizma, a prva od njih nastala je još 1937. godine u okviru Konvencije o prevenciji i kažnjavanju terorizma Lige naroda. Prema toj definiciji *terorizam je kriminalni čin usmjeren protiv države s namjerom stvaranja straha kod ljudi, grupa ljudi ili društva u cjelini*.² Danas najrasprostranjenija definicija, ona Vijeća sigurnosti iz 2004. godine, terorizmom smatra *svaki čin proveden s namjerom izazivanja smrti ili nanošenja teških ozljeda civilima sa svrhom zastrašivanja populacije ili odvratanja vlada ili međunarodnih organizacija od poduzimanja nekog čina*.³ Iako postoji niz definicija terorizma,⁴ koje kao njegove bitne elemente ističu uporabu nezakonitog nasilja ili prijetnju nasiljem protiv civilnog stanovništva kako bi se ostvarili politički, vjerski, ideološki ili drugi ciljevi, u međunarodnopravnim dokumentima, danas, ne egzistira jedinstvena definicija terorizma. Upravo taj nedostatak predstavlja jednu od ključnih otegotnih okolnosti u borbi protiv ove pošasti modernog vremena.⁵

Međunarodna zajednica je posljednjih tridesetak godina poduzela različite aktivnosti, s ciljem prevencije terorizma, a koje su se dodatno intenzivirale nakon terorističkog napada na SAD 11. rujna 2001. godine. Spomenuti događaj ju je ujedinio te potaknuo na jasno opredjeljenje modernog društva na zaustavljanje međunarodnog terorizma.⁶ Nažalost, nakon strahovitih razaranja koja su pogodila

---

¹ Dragan Bolanča – Petra Amižić Jelovčić, *Combating Maritime Terrorism Under the International Law and European Law*, International Workshop on Law and Politics, Istanbul, Turkey, 2-3 April 2016, Scientific Cooperations International Journal of Law and Politics Vol 2, Issue 1, July 2016, str. 33-48.

² Drugi svjetski rat omeo je pokušaj njene ratifikacije i nikad nije stupila na snagu. Davor Derenčinović, *Novi antiterorizam na razmeđu depolitizacije i dejuridizacije*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, sv. 52., br. 3-4, 2002., str. 545-573.

³ S/RES/1566(2004)

⁴ Terorizam je nezakonita, sistematska upotreba nasilja i izazivanje straha, radi ostvarivanja određenih političkih ciljeva. Tako: Boris Krivokapić, *Mir i rat u međunarodnim odnosima i pravu*, Beograd, 2017., str. 239. Sam pojam terorizam potječe od latinske riječi teror koja znači strah i u modernu političku terminologiju ulazi kao proklamirani naziv za 10-mjesečni sustav nasilja u vrijeme kulminacije Francuske revolucije od 1793.-1794., kada je preko 1400 ljudi smaknuto na giljotini.

⁵ Terorizam je nezakonita sustavna upotreba sile i izazivanje straha radi postizanja određenih političkih ciljeva. Opširnije vidi: Boris Krivokapić, *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava i međunarodnih odnosa*, Beograd, 2010., str. 1062-1065. Što se sve smatra kaznenim djelom terorizma, kao i niz drugih kaznenih djela koja se dovode u vezu s terorizmom, sukladno odredbama Kaznenog zakona RH (N.N., br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17) vidi: čl. 97-193. Kaznenog zakona RH.

⁶ Žana Pedić, *Odnos međunarodnog i europskog pravnog okvira za suzbijanje terorizma*, Zagrebačka pravna revija, Vol. 1., No. 1., 2012., str. 59.

SAD 2001. godine, u godinama koje su uslijedile niz terorističkih napada zadesio je i europski kontinent. Na udaru su najčešće bile europske prijestolnice, međutim, zabilježen je niz terorističkih napada i u drugim europskim gradovima.⁷

2. MEĐUNARODNOPRAVNI OKVIR BORBE PROTIV TERORIZMA

Ujedinjeni narodi imaju najvažniju ulogu u suzbijanju međunarodnog terorizma i u "ratu protiv terorizma" te je to jedna od primarnih zadaća navedene organizacije, koja proizlazi iz članaka 24. i 41.⁸ Povelje Ujedinjenih naroda.⁹ Prilikom pravnog uređenja ove problematike, kao najdelikatnije pitanje nametnulo se ono o pravu države na samoobranu. Naime, čl. 51. Povelje daje pravo na individualnu i kolektivnu samoobranu od napada, odnosno agresije država.¹⁰

⁷ Povećanju zabrinutosti građana pridonijeli su i teroristički napadi, poput onih koji su se dogodili u Parizu 2015., te u Istanbulu, Bruxellesu i Nici 2016. godine. Vidi: Petra Amižić Jelovčić – Ena Sirišćević, *Nova Europska granična i obalna straža kao jamstvo pomorske sigurnosti*, Zbornik radova 1. Međunarodne znanstvene konferencije pomorskog prava "Suvremeni izazovi pomorske plovidbe – ISCML Split 2016", Split, 2017., str. 10.

⁸ Prema čl. 24. Povelje Ujedinjenih naroda da bi se osigurala brza i djelotvorna akcija Ujedinjenih naroda, njihovi članovi povjeravaju Vijeću sigurnosti prvenstvenu odgovornost za održavanje Međunarodnog mira i sigurnosti, i pristaju da Vijeće sigurnosti radi u njihovo ime kad obavlja svoje dužnosti na temelju te odgovornosti. Vijeće sigurnosti može odlučiti kakve mjere, koje ne uključuju upotrebu oružane sile, treba poduzeti da se provedu u djelo njegove odluke, i može pozvati članove Ujedinjenih naroda da primjene te mjere. One mogu obuhvatiti potpuni ili djelomični prekid ekonomskih odnosa te željezničkih, pomorskih, zračnih, poštanskih, telegrafskih, radio i drugih sredstava veze, kao i prekid diplomatskih odnosa (čl. 41. Povelje). Vidi: Povelja UN-a, N.N. – M.U., br. 15/1993. Vidi, također: Boris Krivokapić, *Međunarodno javno pravo*, Beograd 2017, str. 401.

⁹ Prije terorističkog napada na SAD 2001. područje terorizma bilo je većim dijelom u domeni rada Opće skupštine, koja je donosila konvencije za borbu protiv terorizma kao tzv. *soft law* instrumente. Nakon 2001. borba protiv terorizma dopijeva u žarište Vijeća sigurnosti, tvorca pravno obvezujućih rezolucija. Time je učinjen radikalna zaokret u odnosu na dotadašnji rad Ujedinjenih naroda, a rezolucije koje je Vijeće sigurnosti donijelo nisu više bile vezane za specifične incidente i nisu vremenski ograničene, nego se odnose na svaki čin terorizma koji je prijetnja miru i sigurnosti, bez obzira na ozbiljnost i međunarodne učinke. Ben Saul, *Definition of "Terrorism" in the UN Security Council: 1985-2004*, Chinese Journal of International Law, sv. 4, br. 1, 2005., str. 141-166.

¹⁰ Članak 51. Povelje UN-a: "Ništa u ovoj Povelji ne dira prirodno pravo individualne ili kolektivne samoobrane u slučaju oružanog napada na nekoga člana Ujedinjenih naroda sve dok Vijeće sigurnosti ne poduzme mjere potrebne za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti. Mjere koje članovi poduzmu u vršenju toga prava samoobrane odmah se dojavljuju Vijeću sigurnosti i nipošto ne diraju u ovlasti i dužnosti Vijeća sigurnosti da na temelju ove Povelje djeluje svakog časa na način koji smatra potrebnim za održavanje ili uspostavljanje međunarodnog mira i sigurnosti".

Međutim, pod utjecajem SAD-a, nakon terorističkih napada 2001., rezolucijama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda pokušalo se izjednačiti teroristički čin s činom agresije, odnosno s napadom jedne države na drugu, a što podrazumijeva pravo države na odgovor.¹¹

U okviru Ujedinjenih naroda, odnosno u Općoj skupštini, prihvaćeno je trinaest ključnih konvencija i dva protokola vezana uz borbu protiv terorizma,¹² a Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda donijelo je cijeli niz rezolucija s istim ciljem.¹³ Treba svakako spomenuti i **Globalnu strategiju za borbu protiv terorizma** koju su 2006. godine donijeli Ujedinjeni narodi.¹⁴ Njome je naglašena važnost

---

¹¹ Navedeno je pravo proklamirano Rezolucijom 1373. Rezolucija 1373 Vijeća sigurnosti, donesena 17 dana nakon terorističkog napada na SAD 2001., sadržava sveobuhvatnu strategiju za borbu protiv međunarodnog terorizma i obvezuje države članice pojedinačno i kolektivno na odbijanje pružanja utočišta i financijske pomoći teroristima te na privođenje takvih osoba pravdi. Međutim, pri širokom tumačenju prava na samoobranu treba biti oprezan i zbog toga što su mnoge zemlje zloupotrijebile ovlasti dane Rezolucijom 1373 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda te su se pod krinkom obračuna s terorizmom usmjerile protiv neprijatelja svojeg režima, uz obrazloženje da se terorizam ne smije tolerirati jer on uništava ljudska prava i temeljne slobode. Christopher C. Joyner, *The United Nations and Terrorism: Rethinking Legal Tensions Between National Security, Human Rights and Civil Liberties, Policy in International Studies, International Studies Perspectives*, sv. 5, br. 3, 2004, str. 247.

¹² Konvencija o kažnjivim djelima i nekim drugim radnjama u zrakoplovima (1963.), Konvencija o suzbijanju nezakonitih otmica zrakoplova (1970.), Konvencija o suzbijanju nezakonitih postupaka protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva (1971.), Protokol o suzbijanju nezakonitih akata nasilja na aerodromima koji opslužuju međunarodno civilno zrakoplovstvo (1988.), Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju kaznenih djela protiv osoba pod međunarodnom zaštitom (1973.), Konvencija protiv uzimanja talaca (1979.), Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (1980.), Konvencija o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti pomorske plovidbe (1988.), Protokol o suzbijanju nezakonitih čina protiv sigurnosti fiksnih platformi smještenih na epikontinentalnom pojasu (1988.), Konvencija o označavanju plastičnog eksploziva radi detekcije (1991.), Konvencija o terorističkim bombaškim napadima (1999.), Konvencija o suzbijanju financiranja terorizma (1999.), Međunarodna konvencija o suzbijanju akata nuklearnog terorizma (2005.). Vidi. Pedić, Ž., *o.c.*, str. 62.

¹³ Ukupno 45 rezolucija koje se dotiču pitanja borbe protiv terorizma, 34 nakon 11. rujna 2001. Već spomenutom Rezolucijom 1373 državama članicama nameće se nekoliko važnih obveza, poput sprječavanja terorista u prelaženju granice i regulacije izdavanja putničkih dokumenata (zabrane vezane uz putovanje), sprječavanje mogućnosti nabave oružja (embargo na oružje) te onemogućavanje pružanja utočišta onima koji planiraju i potpomažu terorističke čineve ili su njihovi počinitelji, a od država se očekuje i privođenje počinitelja pravdi i njihovo kažnjavanje. Jednako tako državama je nametnuta veća obveza pomoći u istragama vezanima za terorizam, obveza strože prevencije i sprječavanja financiranja terorizma, kojom se zahtijeva kriminalizacija opskrbe ili prikupljanja fondova za teroriste. Rezolucijom je državama dano pravo da bez zastoja zamrznu sredstva terorista i onih koji ih financiraju diljem svijeta. *Ibidem*, str. 64.

¹⁴ Engl. *United Nations Global Counter-Terrorism Strategy*. Tekst Vidi: www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/un-global-counter-terrorism-strategy

rješavanja pitanja koja mogu potencijalno potaknuti terorizam, poput neriješenih konflikata, diskriminacije, kršenja ljudskih prava i sl.¹⁵

Unatoč svim naporima za što sustavnijom regulativom međunarodnog terorizma izostao je rezultat u smislu jedinstvene definicije terorizma, što je, u konačnici, onemogućilo donošenje unificirane antiterorističke konvencije. Slijedom toga, svaka od postojećih terorističkih konvencija, tek parcijalno inkriminira pojedina teroristička djelovanja ovisno o objektima ili načinima napada.¹⁶

2.1. Europski pravni okvir borbe protiv terorizma

Borba protiv terorizma u Europskoj Uniji započela je prije više od 40 godina, točnije 1975., kada su tadašnje države članice osnovale skupinu TREVI sastavljenu od službenika ministarstava pravosuđa i unutarnjih poslova, radi suradnje i razmjene informacija, među ostalim i u području borbe protiv terorizma.¹⁷ Izuzetno važnu ulogu u ovoj borbi zauzima i Vijeće Europe.¹⁸ Aktivnosti Vijeća

¹⁵ Strategijom je ustanovljena i Radna skupina za borbu protiv terorizma. Uloga je te radne skupine jačanje koordinacije i koherentnosti država u borbi protiv terorizma, a sastoji se od 31 međunarodnog subjekta.

¹⁶ Derenčinović, D., *o.c.*, str. 546.

¹⁷ Osnivanje skupine TREVI bilo je potaknuto talačkom krizom i ubojstvima tijekom Olimpijskih igara u Münchenu 1972. Svrha je skupine TREVI sprječavati terorizam, radikalizam, ekstremizam i nasilje. Njezina se osnovna djelatnost odnosila na razmjenu informacija o terorističkim aktivnostima, sigurnosnim pitanjima zračnog prometa, nuklearnih elektrana i sl. Skupina TREVI nastala je tijekom sastanka na vrhu Europskog vijeća u Rimu 1975., a nakon stupanja na snagu Ugovora iz Maastrichta integrirana je u III. stup – pravosuđe i unutarnje poslove. Gunther Hauser – Frantz Kernic, *European Security in Transition*, Routledge, UK, 2006., str. 145-160. Teroristički čin poznat kao Münchenski masakr dogodio se na Ljetnim olimpijskim igrama 1972. u Münchenu, kada je osam palestinskih terorista iz organizacije Crni ružan ubilo dvojicu, a otelo devet izraelskih sportaša, koje su držali kao taoce. Svi su taoci ubijeni tijekom akcije njemačke policije u pokušaju spašavanja, pet je otmičara ubijeno, a trojica su uhićena i predana Libiji. Maria R. Haberfeld – Joseph F. King – Charles A. Lieberman, *Terrorism Within Comparative International Context – The Counter Terrorism Response and Preparedness*, New York, 2009. str. 1-177.

¹⁸ Vijeće Europe utemeljilo je 5. svibnja 1949. u Londonu deset europskih država, želeći učvrstiti demokraciju, vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava na europskom kontinentu kako se strahote dvaju svjetskih ratova više nikad ne bi ponovile. U studenome 1950. u Rimu usvojena je Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, u skladu s kojom je 1959. utemeljen Europski sud za ljudska prava. Republika Hrvatska punopravna je članica Vijeća Europe od 6. studenog 1996. godine. Nakon što je u godinama nakon primitka u članstvo postupno usvojila potrebne standarde te ispunila pristupne obveze (*monitoring* Parlamentarne skupštine u odnosu na RH zaključen je 2000., a tzv. *post-monitoring* dijalog 2003. godine), RH danas uživa položaj aktivne članice koja primjenjuje usvojene standarde te konstruktivno sudjeluje u programima i aktivnostima Organizacije. <http://www.mvep.hr/hr/oaijska-politikal/multilateralni-odnosi0/multi-org-inicijative/vijece-europe/>

Europe u suzbijanju terorizma idu u tri smjera: u smjeru jačanja pravne zaštite od terorizma, zaštite temeljnih vrijednosti i rješavanja uzroka terorizma.¹⁹

Pravo EU-a predstavlja specifičan pravni sustav u kojem postoje područja različitog djelokruga sukladno stupnju odricanja država članica od vlastitog suvereniteta. Postoje, dakle, područja u izričitom djelokrugu Unije, područja u izričitom djelokrugu država članica te područja u kojima Unija i države članice dijele ovlasti. Borba protiv terorizma u EU-u dotiče se svih triju nekadašnjih stupova EU-a.²⁰ Iako je svaki stup imao svoje naglašene specifičnosti, II. je stup, zbog toga što se države članice nisu odrekle svojeg suvereniteta u korist Unije te se suradnja u tom okviru svodi na međuvladinu suradnju, "najrizičnije" područje u smislu potencijalno različitoga i neusklađenog djelovanja država članica. Iako, dakle, sve države članice Europske Unije bez sumnje iskazuju svoju punu opredijeljenost za borbu protiv terorizma, njihov odgovor na prijetnju terorizma je, vrlo često, različit. Međutim, suradnja država članica u borbi protiv terorizma nema alternative jer borba država "samih za sebe" nije dovoljna i one pojedinačno ne mogu voditi učinkovitu borbu protiv terorizma jer su u mnogim područjima međuovisne.²¹

Europsko vijeće je vrlo brzo nakon napada na SAD 21. rujna 2001. usvojilo Plan aktivnosti koji je među ostalim predvidio usvajanje **Okvirne odluke o**

---

¹⁹ Kao regionalna organizacija, Vijeće Europe omogućuje primjenu Rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a te Strategije UN-a za borbu protiv terorizma. Jednako tako, Vijeće Europe donijelo je 3 konvencije u području borbe protiv terorizma. Pedić, Ž., *o.c.*, str. 66.

²⁰ I. stup činila je ekonomska zajednica, II. stup – zajednička vanjska i sigurnosna politika, a III. stup – pravosuđe i unutarnji poslovi. U pogledu pitanja iz I. stupa Unija je imala primat, tj. države članice prenijele su dio suverenosti na tijela Unije te su joj prepustile odlučivanje o pitanjima iz I. stupa. S druge strane, pitanja iz II. stupa bila su u djelokrugu država članica, dok su ovlasti u pitanjima iz III. stupa bile podijeljene između Unije i država članica. Sa stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora situacija se izmijenila te je I. stup asimilirao III., čime je područje pravosuđa i unutarnjih poslova došlo u izravni djelokrug Unije, dok su zajednička vanjska i sigurnosna politika, odnosno nekadašnji II. stup, i dalje u domeni država članica. *Ibidem*, str. 58.

²¹ S obzirom na to da Rezolucije Vijeća sigurnosti nisu izravno primjenjive u državama članicama, moraju postati dijelom nacionalnoga pravnog poretka da bi se mogle primijeniti na pojedince. U pravni poredak Europske Unije rezolucije se implementiraju upravo korištenjem instrumenata I. i II. stupa. U slučaju II. stupa implementacija rezolucija provodi se zajedničkim stajalištima. *Ibidem*, str. 70.

suzbijanju terorizma.²² Politički sporazum o Okvirnoj odluci o borbi protiv terorizma postignut je na Vijeću JHA²³ 6/7 prosinca 2001. godine, dok je odluka formalno usvojena 13. lipnja 2002. godine.²⁴ Države članice EU shvatile su da je radi efikasne borbe protiv terorizma potrebno uskladiti nacionalna zakonodavstva država članica tako da se na istovjetan način definira terorizam kao i s njim povezani oblici kaznenih djela. Pored toga, države su utvrdile da je potrebno izvršiti usklađivanje nacionalnih zakonodavstva glede sustava kazni kako bi se spriječilo počinitelje kaznenog dijela terorizma da koriste razlike nacionalnih zakonodavstva.²⁵

Krajem 2003. Vijeće Europske Unije prihvatilo je **Strategiju za borbu protiv terorizma.**²⁶ Njezini se glavni pravci mogu opisati četirima riječima: prevencija, zaštita, progon i odgovor, što uključuje prevenciju terorizma te sprječavanje sljedećih potencijalnih terorističkih napada, zaštitu građana i infrastrukture smanjivanjem ranjivosti od terorističkih napada, progon terorista, ometanje planiranja, putovanja i komunikacijskih kanala terorista, sprječavanje pristupa fondovima i materijalnim sredstvima te privođenje terorista pravdi i koordiniran odgovor minimizacijom posljedica terorističkih napada, poboljšanjem kapaciteta za rješavanje posljedica terorističkih napada i pomoć žrtvama.

Treba, svakako, napomenuti kako je Vijeće sigurnosti UN-a u **Rezoluciji 2178 (2014)**²⁷ izrazilo zabrinutost zbog sve veće prijetnje koju predstavljaju strani teroristički borci te je zatražilo od svih država članica UN-a da osiguraju kažnjivost kaznenih djela povezanih s tom pojavom na temelju nacionalnog prava. Vijeće Europe jest, s tim u vezi, 2015. godine donijelo **Dodatni protokol uz Konvenciju**

---

²² U završnim odredbama Direktive 2017/541 stoji da se Okvirna odluka 2002/475/PUP zamjenjuje u odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva, ne dovodeći u pitanje obveze tih država članica u pogledu roka za prenošenje navedene okvirne odluke u nacionalno pravo.

²³ *Justice and Home Affairs Council – Tehničko vijeće za pravosuđe i unutarnje poslove*. Vidi: Kristijan Turkalj, *Borba protiv terorizma na razini Europske Unije*, Hrvatska pravna revija, br. 2002/10, Zagreb, 2002., str. 5.

²⁴ Okvirna odluka Vijeća o borbi protiv terorizma od 13. lipnja 2002. (2002/475/JHA), Official Journal of the European Communities, L. 164/3 od 22. lipnja 2002., str. 3-7.

²⁵ Opširnije: Turkalj, K., *o.c.*, str. 13.

²⁶ <http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>

²⁷ Tekst na engl. jeziku vidi: http://www.un.org/en/sc/ctcd/docs/2015/SCR%202178_2014_EN.pdf

Vijeća Europe o sprečavanju terorizma.²⁸ Na operativnoj razini, u borbi protiv terorizma na području EU, djeluju **Europol**,²⁹ **Eurojust**,³⁰ **SatCen**³¹ i **Frontex**.³²

²⁸ Opširnije o tome vidi: toč. 2.1.1. ovog rada.

²⁹ Europol je od 1. siječnja 2010. godine punopravna agencija EU zadužena za izvršavanje zakonodavstva koje se odnosi na borbu protiv teškog međunarodnog kriminala i terorizma, a koji ugrožavaju sigurnost i egzistenciju svih građana EU. Ima sjedište u Haagu u Nizozemskoj. Europol redovito provodi procjene koje sadrže sveobuhvatne, anticipativne analize kriminala i terorizma u Europskoj uniji. Podržava nadležna tijela za izvršavanje zakonodavstva diljem EU-a čiji je cilj borba protiv kriminala i terorizma u svim mandatnim područjima kako je navedeno u *Odluci Vijeća 2009/371/PUP od 6. travnja 2009. o osnivanju Europskog policijskog ureda*, Službeni list L 121 od 15.5.2009., te u *Uredbi (EU) 2016/794 koja se primjenjuje od 1. svibnja 2017. Operativne aktivnosti Europolu usmjerene su na nedopuštene droge; trgovinu ljudima; olakšanu nedopuštenu imigraciju; kibernetički kriminal; kriminal u području intelektualnog vlasništva; krijumčarenje cigareta; krivotvorenje eura; prijevare u vezi s PDV-om; pranje novca i praćenje imovine; mobilne skupine organiziranog kriminala; zabranu motociklističkih bandi i terorizam. Vijeće je odgovorno za opći nadzor i vodstvo Europolu. Imenuje ravnatelja i zamjenika ravnatelja te odobrava proračun Europolu zajedno s Europskim parlamentom. Opširnije: <https://www.europol.europa.eu/hr/about-europol>*

³⁰ Eurojust je tijelo Europske unije osnovano *Odlukom Vijeća 2002/187/PUP koja je izmijenjena Odlukom Vijeća 2009/426/PUP od 16. prosinca 2008. o jačanju Eurojusta i izmjeni Odluke 2002/187/PUP o osnivanju Eurojusta s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela*, Službeni list L 138/14 od 16. 12. 2008. Ima sjedište u Haagu. Zadaća Eurojusta je povećanje učinkovitosti rada nacionalnih istražnih i izvršnih tijela u progonu teškog prekograničnog i organiziranog kriminala kako bi se počinitelji kaznenog djela mogli brzo i uspješno privedi pravdi. Eurojustova vizija je da bude važan partner i središte stručnosti na pravosudnoj razini za učinkovite mjere protiv prekograničnog organiziranog kriminala u Europskoj uniji. Svaka od 28 država članica upućuje jednog visokopozicioniranog predstavnika u Eurojust. Predstavnici su iskusni državni odvjetnici, suci ili policijski službenici s jednakim nadležnostima. Težište pravosudne suradnje je na predmetima prekograničnog kriminala odnosno na vrstama kaznenih djela koje je Vijeće EU klasificiralo kao prioritetne: terorizam, trgovina drogama, trgovina ljudima, prijevara, korupcija, računalni kriminal, pranje novca kao i ostale aktivnosti organiziranoga gospodarskoga kriminala. Vidi: <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/hr.aspx>

³¹ Satelitski centar Europske unije (engl. *European Union Satellite Centre – SatCen*) podupire postupke donošenja odluka EU-a i djelovanje u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a. To se postiže osiguravanjem proizvoda i usluga uporabom infrastrukture u svemiru i dodatnih podataka, uključujući satelitske snimke i snimke iz zraka, te povezanih usluga. Pod nadzorom Političkog i sigurnosnog odbora i u skladu s operativnim smjernicama koje daje Visoki predstavnik EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, SatCen osigurava donositeljima odluka rano upozoravanje na moguće krize. To im omogućuje da pravodobno poduzmu diplomatske, gospodarske i humanitarne mjere, uključujući i izradu općenitih planova za intervenciju. Detaljnije vidi: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/satcen_hr

³² Europska agencija za upravljanje operativnom suradnjom na vanjskim granicama država članica (engl. *European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union – FRONTEX*) osnovana je *Uredbom Vijeća (EZ) 2007/2004 od 26. listopada 2004. o osnivanju Europske agencije za upravljanje operativnom suradnjom na vanjskim granicama država članica Europske unije* (Službeni list EU L 349/1 od 26.10. 2004.). S radom je započela 3. listopada 2005. godine. FRONTEX koordinira operativnu suradnju među državama članicama u području upravljanja vanjskim granicama; pomaže državama članica-

Frontex je od 2005. godine vodio brigu o vanjskim granicama EU. Međutim, što zbog ograničenih ovlasti što zbog ograničenih resursa, ova se agencija EU, u spornim situacijama na granicama, pokazala nedovoljno efikasnom. Slijedom toga, javila se ideja o osnivanju nove službe koja bi na učinkovitiji način brinula o vanjskim granicama EU. Tako je, u prosincu 2015. godine, Europskoj Komisiji upućen Prijedlog Uredbe Europskog Parlamenta i Vijeća o europskoj graničnoj i obalnoj straži te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 2007/2004, Uredbe (EZ) br. 863/2007 i Odluke Vijeća 2005/267/EZ.³³ Intencija je ovog prijedloga bila uspostavljanje europske granične i obalne straže kako bi se osiguralo europsko integrirano upravljanje vanjskim granicama EU-a u cilju učinkovitog upravljanja migracijama i osiguravanja visoke razine sigurnosti unutar Unije uz istodobnu zaštitu slobodnog kretanja osoba u njoj.³⁴ U rujnu 2016. godine Europsko je Vijeće dalo konačno odobrenje za osnivanje Europske granične i obalne straže. Europska granična i obalna straža otpočela je s radom u listopadu 2016. te je preuzela na sebe sva zaduženja koja je, u pogledu integriranog upravljanja vanjskim granicama i podizanja sigurnosti unutar EU, imao FRONTEX.³⁵

ma u izobrazbi njihove granične policije, što uključuje i utvrđivanje zajedničkih normi izobrazbe; provodi procjenu rizika; prati razvoj istraživanja važnoga za kontrolu i nadzor vanjskih granica; pomaže državama članicama u okolnostima koje zahtijevaju pojačanu tehničku i operativnu podršku na vanjskim granicama; pruža državama članicama podršku potrebnu pri organizaciji zajedničkih operacija povratka osoba. Sjedište ima u Poljskoj i prva je agencija sa sjedištem u jednoj od istočnoeuropskih zemalja. Ima tek nešto više od 340 zaposlenih i proračun od oko 140 milijuna eura. Operacije na terenu provodi u suradnji i dobrovoljnim doprinosom zemalja članica Europske unije, pa čak i nekih nečlanica. Opširnije: www.frontex.europa.eu

³³ Ovaj se zakonodavni prijedlog temeljio na članku 77. stavku 2. točkama (b) i (d) i članku 79. stavku 2. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Člankom 77. stavkom 1. točkama (b) i (d) predviđeno je da Unija razvija politiku čiji je cilj obavljati kontrolu osoba i učinkovit nadzor prijelaza vanjskih granica te postupno uvoditi integrirani sustav upravljanja vanjskim granicama. U tu svrhu, na temelju članka 77. stavka 2. točaka (b) i (d), Europski parlament i Vijeće u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom donose mjere koje se odnose na kontrole kojima podliježu osobe pri prelasku vanjskih granica i sve mjere potrebne za postupno uspostavljanje integriranog sustava upravljanja vanjskim granicama. Tekst Prijedloga Uredbe na hrvatskom jeziku vidi: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:52015PC0671>

³⁴ Tijekom aktualne migracijske krize postalo je jasno da je schengenski prostor bez unutarnjih granica održiv samo ako su vanjske granice učinkovito osigurane i zaštićene. Nadzor vanjskih granica Unije zajednički je i dijeljeni interes koji se mora ostvarivati u skladu s visokim i jedinstvenim standardima Unije. Ta je funkcija postala još važnija s obzirom na sve veću pojavu stranih boraca koji sudjeluju u terorističkim napadima. Stoga je jačanje sigurnosti na vanjskim granicama bitno za ponovno uspostavljanje povjerenja javnosti.

³⁵ Uredbom (EU) 2016/1624 Europskog Parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2016. o europskoj graničnoj i obalnoj straži i o izmjeni Uredbe (EU) 2016/399 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 863/2007 Europskog parlamenta i Vijeća, Uredbe Vijeća (EZ) br. 2007/2004 i Odluke Vijeća 2005/267/EZ uspostavljaju se Europska granična i obalna

S obzirom na to da ni Europska zajednica nekad, ni Europska Unija danas, nisu članice Ujedinjenih naroda, postavljaju se mnoga pravna pitanja vezana uz odnos konvencija usvojenih u sklopu Ujedinjenih naroda i rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda s jedne te prava Europske Unije s druge strane. Povelja UN-a međunarodni je ugovor koji je obvezujući za stranke toga ugovora, ali ne i za one države i međunarodne organizacije koje to nisu. Jednako je tako i s konvencijama Ujedinjenih naroda. U tom kontekstu treba istaknuti da su države članice EU bile obvezne pristupiti petnaest konvencija temeljem Zajedničkog stajališta Vijeća EU o borbi protiv terorizma 2001/930/ZVSP.³⁶

2.1.1. Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju terorizma

Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju terorizma sastavljena je dana 16. svibnja 2005. godine u Varšavi (CETS broj 196). Konvencija je otvorena za

---

straža i Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu, proizašla iz FRONTEX-a. U odnosu na FRONTEX, Agencija ima proširene ovlasti jer uz operativnu i tehničku ulogu sada joj je još, sukladno Uredbi, u nadležnost dana i nadzorna funkcija. Europsku graničnu i obalnu stražu čine, dakle, Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu te nacionalna tijela država članica koja su nadležna za upravljanje granicama, uključujući službenike obalne straže u mjeri u kojoj provode zadaće nadzora granica. Bitne prednosti EGOS-a u odnosu na svog prethodnika su, pored nove nadzorne uloge, pooštavanje nadzora i analize rizika kroz uspostavu procjene osjetljivosti, uvođenje novih procedura za zajedničke i brze intervencije, rast operativnih zadaća, uspostavljanje mehanizma za podnošenje pritužbi, čvršća suradnja s obalnim državama i trećim državama, proširene ovlasti Agencije u prikupljanju informacija, razvijanje *hot spot* pristupa te pravo na samostalnu intervenciju. Vidi: Amišić Jelovčić, P. – Sirišćević, E., *o.c.*, str. 30-31.

³⁶ U članku 14. Zajedničkog stajališta navodi se da će: "države članice postati stranke čim to bude moguće s obzirom na odgovarajuće međunarodne konvencije i protokole koji se odnose na terorizam popisane u Prilogu". To su Tokijska konvencija, Haaška konvencija, Montrealska konvencija, Konvencija Ujedinjenih naroda o sprječavanju i kažnjavanju kaznenih djela protiv osoba pod međunarodnom zaštitom iz 1973., Europska konvencija o suzbijanju terorizma iz 1977., Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca iz 1979., Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala iz 1980., Protokol o suzbijanju nezakonitih djela nasilja u zračnim lukama koje služe međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, kojom se dopunjuje Konvencija o suzbijanju nezakonitih postupaka protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva iz 1971., Konvencija o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti pomorske plovidbe iz 1988., Protokol o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti nepokretnih platforma smještenih iznad epikontinentalnog pojasa iz 1988., Konvencija o obilježavanju plastičnih eksploziva u cilju otkrivanja iz 1991., Međunarodna konvencija za suzbijanje terorističkih napada eksplozivnim napravama iz 1988., Konvencija Ujedinjenih naroda o sprječavanju financiranja terorizma iz 1999. te Konvencija Vijeća Europe o prevenciji terorizma iz 2005. godine. U pogledu dosega rezolucija Vijeća sigurnosti situacija je nešto drukčija. Rezolucije Vijeća sigurnosti, međutim, nisu izravno primjenjive u državama članicama te moraju postati dijelom nacionalnoga pravnog poretka da bi se mogle primijeniti na pojedince.

potpisivanje na Trećem summitu Vijeća Europe u Varšavi, 16. i 17. svibnja 2005. godine.³⁷

Svrha je Konvencije povećanje napora država stranaka u sprječavanju terorizma i njegovih negativnih učinaka na potpuno uživanje ljudskih prava, posebice prava na život, kako putem nacionalnih mjera, tako i putem međunarodne suradnje država stranaka. Svaka stranka poduzet će mjere potrebne za poboljšanje i razvoj suradnje među državnim tijelima radi sprječavanja terorističkih kaznenih djela i njihovih negativnih učinaka, između ostalog razmjenom podataka, poboljšanjem fizičke zaštite osoba i objekata i pojačanjem obuke i planova suradnje u kriznim situacijama.

Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju terorizma dopunjena je 2015. godine Dodatnim protokolom uz Konvenciju.³⁸ Cilj Dodatnog protokola olakšavanje je brze, usklađene i učinkovite provedbe određenih radnji povezanih sa sprečavanjem i praćenjem odlazaka stranih terorističkih boraca, promicanje zajedničkog poimanja kaznenih djela povezanih sa stranim terorističkim borcima i odgovora na njih, u širem smislu olakšavanje istraga i kaznenih progona pripremnih radnji koje bi mogle rezultirati počinjenjem kaznenih djela terorizma te olakšavanje međunarodne suradnje poboljšanom razmjenom informacija.³⁹

2.1.2. Direktiva (EU) 2017/541 Europskog Parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2017. godine o suzbijanju terorizma i zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/475/PUP i o izmjeni Odluke Vijeća 2005/671/PUP

Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila u pogledu definicije kaznenih djela i sankcija u području kaznenih djela terorizma, kaznenih djela povezanih s terorističkom skupinom i kaznenih djela povezanih s terorističkim aktivnostima, kao i mjere zaštite žrtava terorizma te potpore i pomoći tim žrtvama.⁴⁰

---

³⁷ Republika Hrvatska ratificirala je navedenu Konvenciju dana 5. rujna 2007. godine, a postala je obvezujuća za RH 1. svibnja 2008. godine. Tekst vidi: Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma, N.N. – M.U., br. 10/2007.

³⁸ Tekst vidi: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32015D1914>

³⁹ Dodatnim se protokolom stoga predviđa kriminalizacija sljedećih radnji: sudjelovanje u aktivnostima udruge ili skupine u terorističke svrhe (članak 2.), pohađanje obuke za terorističke aktivnosti (članak 3.), putovanje ili pokušaj putovanja radi terorističkih aktivnosti (članak 4.), osiguravanje ili prikupljanje sredstava za takva putovanja (članak 5.) i organiziranje i olakšavanje takvih putovanja (članak 6.). Naposljetku, cilj je članka 7. poboljšanje razmjene informacija obvezivanjem stranaka da odrede kontaktnu točku za pravovremeno pružanje informacija ili obradu zahtjeva za raspoložive informacije.

⁴⁰ Tekst na hrvatskom jeziku vidi: Sl. list EU L 88/6 od 31.3.2017., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32017L0541>

Prema čl. 3. ove Direktive države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se sljedeća namjerna djela, kako su definirana prema nacionalnom pravu kao kaznena djela, koja zbog svoje prirode ili konteksta mogu ozbiljno naštetiti zemlji ili međunarodnoj organizaciji, definiraju kao kaznena djela terorizma ako su počinjena s jednim od ciljeva navedenih u stavku 2.:

- (a) napadi na život osobe koji mogu prouzročiti smrt;
- (b) napadi na fizički integritet osobe;
- (c) otmica ili uzimanje talaca;
- (d) nanošenje velikih razaranja vladinom ili javnom objektu, sustavu prijevoza te infrastrukturnom objektu, uključujući informacijski sustav, fiksnoj platformi smještenoj na epikontinentalnom pojasu te nekom javnom mjestu ili privatnom vlasništvu, koja mogu ugroziti ljudske živote ili dovesti do velikoga gospodarskog gubitka;
- (e) protupravno oduzimanje zrakoplova, brodova ili drugih sredstava javnog ili teretnog prijevoza;
- (f) proizvodnja, posjedovanje, stjecanje, prijevoz, nabava ili uporaba eksplozivâ ili oružja, između ostalog kemijskog, biološkog, radiološkog ili nuklearnog oružja, kao i istraživanje i razvoj kemijskog, biološkog, radiološkog ili nuklearnog oružja;
- (g) ispuštanje opasnih tvari ili izazivanje požara, poplava ili eksplozija s učinkom ugrožavanja ljudskih života;
- (h) ometanje ili prekidanje opskrbe vodom, električnom energijom ili bilo kojim drugim osnovnim prirodnim resursom s učinkom ugrožavanja ljudskih života;
- (i) nezakonito ometanje sustava, kako je navedeno u članku 4. Direktive 2013/40/EU Europskog parlamenta i Vijeća, u slučajevima u kojima se primjenjuje članak 9. stavak 3. ili članak 9. stavak 4. točka (b) ili (c) te direktive i nezakonito ometanje podataka, kako je navedeno u članku 5. te direktive, u slučajevima u kojima se primjenjuje članak 9. stavak 4. točka (c) te direktive;
- (j) prijetnja počinjenja bilo kojeg od djela navedenih u točkama od (a) do (i).

U ciljeve iz stavka 2. ubrajaju se ozbiljno zastrašivanje stanovništva; protupravno prisiljavanje tijela vlasti ili međunarodne organizacije na činjenje ili nečinjenje bilo koje radnje; ozbiljna destabilizacija ili uništavanje temeljnih političkih, ustavnih, gospodarskih ili društvenih struktura neke zemlje ili međunarodne organizacije. Kazneno djelo samo po sebi, dakle, neće se smatrati

kaznenim djelom terorizma ako ujedno ne postoji i neki do prethodno navedenih ciljeva koji se želio postići spornom radnjom.

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da i vođenje terorističke skupine te sudjelovanje u aktivnostima terorističke skupine,⁴¹ kada su počinjeni namjerno, budu kažnjivi kao, prethodno navedena, kaznena djela. Također, sukladno direktivi, države članice će poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da kaznena djela povezana s terorističkim aktivnostima budu kažnjiva kao kaznena djela terorizma koja su počinjena namjerno.⁴²

Sukladno odredbama ove direktive, pomaganje, poticanje i pokušaj navedenih kaznenih djela bit će, također, kažnjivi.⁴³

U pogledu nadležnosti, država će biti nadležna za ona kaznena djela koja su počinjena u cijelosti ili djelomično na njezinu državnom području; koja su počinjena na plovilu koje plovi pod njezinom zastavom ili u zrakoplovu registriranom u toj državi članici; te čiji je počinitelj njezin državljanin ili u njoj ima boravište.⁴⁴

---

⁴¹ Misli se, između ostalog, na prikupljanje informacija ili materijalnih sredstava ili financiranje njezinih aktivnosti na bilo koji način, znajući za činjenicu da će takvo sudjelovanje doprinijeti kriminalnim aktivnostima terorističke skupine.

⁴² Na taj se način, zapravo, izjednačavaju kaznena djela javnog poticanja na počinjenje kaznenog djela terorizma, novačenja za terorizam, pružanja obuke za terorizam, pohađanja obuke za terorizam, putovanja u svrhu terorizma, organiziranja ili drukčijeg olakšavanja putovanja u svrhu terorizma i kazneno djelo financiranja terorizma s kaznenim djelima terorizma i kaznenim djelima s terorističkom skupinom (glava III Direktive).

⁴³ Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se prethodno nabrojena kaznena djela, kao i njihovo pomaganje, poticanje i pokušaj mogu kazniti učinkovitim, proporcionalnim i odvraćajućim kaznenim sankcijama koje mogu dovesti do predaje ili izručenja. Tako je direktivom propisano da najviša kazna zapriječena za kaznena djela povezana s terorističkom skupinom ne smije biti kraća od 15 godina. Države članice mogu poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da se kazne mogu ublažiti, ako počinitelj:

(a) odustane od terorističkih aktivnosti; i

(b) pruži upravnim ili pravosudnim tijelima informacije koje ona inače ne bi mogla pribaviti, pomažući im da:

i. spriječe ili ublaže posljedice kaznenog djela;

ii. identificiraju ili privedu druge počinitelje;

iii. pronađu dokaze; ili

iv. spriječe daljnja kaznena djela iz članaka od 3. do 12. i članka 14. Direktive.

⁴⁴ Isto vrijedi i za kaznena djela počinjena u korist pravne osobe s poslovnim sjedištem na njezinu državnom području te ona počinjena protiv institucija ili naroda dotične države članice ili protiv institucije, tijela, ureda ili agencije Unije koji imaju sjedište u toj državi članici (čl. 19. Direktive).

2.2. Hrvatski pravni okvir borbe protiv terorizma

Republika Hrvatska snažno osuđuje svaki pojavni oblik terorizma, kojeg smatra jednim od najtežih oblika kaznenih djela. Aktivni je zagovornik strogog poštivanja međunarodnog prava, s naglaskom na Povelju UN-a i sve međunarodne konvencije i protokole vezane za borbu protiv terorizma, te osobito onog dijela koji se odnosi na zaštitu ljudskih prava. S tim u svezi, Republika Hrvatska podupire aktivnosti Organizacije Ujedinjenih naroda, koja kao krovno međunarodno tijelo jedina može osigurati legalitet i legitimitet globalnim anti-terorističkim mjerama i na taj način pridonijeti stvarnom postizanju međunarodnog mira i sigurnosti. Štoviše, Republika Hrvatska aktivno sudjeluje u međunarodnim protuterorističkim naporima i na bilateralnom i na multilateralnim planu. Nakon donošenja Rezolucije 1373, kojom je ujedno uspostavljen i Protuteroristički odbor za nadgledanje njene provedbe, Republika Hrvatska dostavila mu je, do sada, ukupno četiri izvješća o nacionalnim mjerama za suzbijanje terorizma na što je kao država članica UN-a obvezna.⁴⁵

Valja naglasiti da je Republika Hrvatska uskladila svoje zakonske propise s odredbama relevantnih međunarodnopravnih instrumenata na planu suzbijanja međunarodnog terorizma te je u međuvremenu postala strankom svih 13 ključnih UN konvencija za suzbijanje terorizma kao i recentne Konvencije Vijeća Europe o prevenciji terorizma.

2.2.1. Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma

U listopadu 2015. Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o donošenju Nacionalne strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma.⁴⁶

Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma⁴⁷ ima za svrhu odrediti strateški okvir Republike Hrvatske prema problematici borbe protiv

---

⁴⁵ Jedan od prvih koraka Republike Hrvatske na nacionalnoj razini bilo je osnivanje Međuresorske radne skupine (MRS) za praćenje nacionalne provedbe rezolucije 1373 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda o suzbijanju terorizma 22. studenog 2001. g. U međuvremenu su se pojavile nove brojne međunarodne političke i pravne obveze za Republiku Hrvatsku, te je na inicijativu same MRS, Vlada Republike Hrvatske svojom Odlukom od 21. travnja 2005. g. osnovala novu Međuresorsku radnu skupinu za suzbijanje terorizma (MRST) i time prijašnjoj MRS znatno proširila mandat. <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/me-dunarodna-sigurnost/transnacionalne-prijetnje/terorizam/>

⁴⁶ Tekst na hrvatskom jeziku vidi: N.N., br. 108/2015.

⁴⁷ U nastavku rada: Nacionalna strategija.

terorizma te na nacionalnoj razini dati smjernice za nadogradnju postojećih i izgradnju novih mehanizama i mjera za prevenciju i suzbijanje terorizma.

Nacionalna strategija se temelji na odredbama, načelima i vrijednostima Ustava Republike Hrvatske, Povelje Ujedinjenih naroda, članstva u EU i NATO-a te ostalih preuzetih međunarodnopravnih obveza, a posebno na području zaštite ljudskih prava i sloboda, prava izbjeglica i humanitarnog prava. Ova Strategija tematski nadopunjuje Strategiju nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske te druge nacionalne strateške dokumente vezane za prevenciju i suzbijanje terorizma.⁴⁸ Republika Hrvatska najoštrije osuđuje terorizam u svim oblicima i pojavnostima te se zalaže za princip nulte tolerancije prema ovom fenomenu. Terorizam je jedno od najtežih kaznenih djela koje osmišljenom i namjernom uporabom nasilja i/ili prijetnjom nasiljem nastoji izazvati atmosferu straha, a radi ostvarivanja određenih političkih, vjerskih, ideoloških ili drugih ciljeva.

Cilj Strategije jest osiguranje temelja za najvišu moguću razinu zaštite Republike Hrvatske od terorizma kroz sudjelovanje i razvoj svih potrebnih nacionalnih resursa te, ujedno, pružanje najučinkovitijeg doprinosa međunarodnim protuterorističkim naporima kao ključnom dijelu i samog nacionalnog odgovora na terorizam.

Slijedom toga, Republika Hrvatska će nastaviti aktivno sudjelovati u prevenciji i suzbijanju terorizma na globalnoj, regionalnoj i bilateralnoj razini, a osobito u okviru sustava UN-a, EU, NATO-a, OESS-a, Vijeća Europe, INTERPOL-a,

---

⁴⁸ Strategija nacionalne sigurnosti razvija sveobuhvatni nacionalni koncept sigurnosti koji osigurava bolju koordinaciju, strateško planiranje, udruživanje resursa te ujednačeni razvoj sposobnosti s ciljem razvoja sigurnosnih politika koje će na nacionalnoj razini jamčiti građanima visoku razinu sigurnosti, u suradnji sa saveznicima i partnerima. Strategijom nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske izgrađivat će se nacionalne sigurnosne politike, strukture i sposobnosti za djelovanje unutar i izvan nacionalnog teritorija, sveobuhvatnim pristupom u ostvarivanju sigurnosnih ciljeva, uključivanjem svih državnih tijela, te aktivnim sudjelovanjem građana i cjelokupnog društva. Strategijom nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske određuju se vizija nacionalne sigurnosti i sigurnosni koncept Republike Hrvatske, utvrđuju se nacionalni interesi, opisuje se sigurnosno okružje te se konkretiziraju politike nacionalne sigurnosti u području svakog nacionalnog interesa kroz strateške ciljeve, instrumente i mehanizme njihova ostvarivanja. Republika Hrvatska će za ostvarivanje i zaštitu nacionalnih interesa te provedbu strateških ciljeva upotrijebiti sva raspoloživa sredstva, razmjerno prijetnjama i rizicima kojima je izložena. Procjena prijetnji pokazuje kako je vjerojatnost klasične vojne prijetnje koja bi ugrožavala nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske niska. Rizici za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske prepoznaju se na različite načine u organiziranom i gospodarskom kriminalu, korupciji, nezakonitim prelascima državne granice, terorizmu, nasilničkom ponašanju i ekstremizmu, klimatskim promjenama, narušavanju temeljnih ljudskih prava i sloboda, prirodnim i ljudskim djelovanjem izazvanim nesrećama i katastrofama, ugrožavanju kritičnih infrastruktura i nepovoljnom demografskom trendu. Tekst nove Strategije nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske vidi: N.N., br. 73/2017.

EUROPOL-a i drugih relevantnih organizacija i inicijativa te će doprinosti jačanju i razvijanju protuterorističke suradnje na svim razinama.⁴⁹

2.2.2. Akcijski plan

Akcijski plan za prevenciju i suzbijanje terorizma predstavlja detaljno razrađene postavke i mjere navedene u Nacionalnoj strategiji za prevenciju i suzbijanje terorizma.⁵⁰ Akcijski plan se sastoji i u njemu je razrađeno sedam funkcionalnih kategorija od kojih je pet izravno naznačene u Nacionalnoj strategiji, dok dvije proizlaze iz ciljeva i zahtjeva operativne provedbe Nacionalne strategije. U njemu su, dakle, obrađene sljedeće funkcionalne kategorije: prevencija terorizma, suzbijanje terorizma, zaštita od terorizma, saniranje štete i oporavak od terorističkog napada, pravna infrastruktura, kazneni progon i procesuiranje te osposobljavanje, trening i edukacija za protuterorističko djelovanje, međuresorska koordinacija i međunarodna suradnja.

Polazišne procjene za izradu Akcijskog plana ukazuju da terorizam predstavlja ozbiljnu sigurnosnu ugrozu zbog čega su i prijetnje postojano kontinuirane. No, isto tako je polazište u procjeni da ne postoje konkretni planovi i programi bilo kojeg terorističkog entiteta koji bi bili usmjereni i predstavljali opasnost za Republiku Hrvatsku i njezine ciljeve i interese u zemlji i inozemstvu. Pri izradi Akcijskog plana u pogledu budućeg djelovanja u borbi protiv terorizma u obzir su uzeta dosadašnja iskustva u kojima su Republika Hrvatska i njezini interesi i ciljevi bili meta terorističkih udara.⁵¹

⁴⁹ U prevenciji terorizma Republika Hrvatska poseban naglasak stavlja na djelovanje u području jugoistočne Europe suradnjom s drugim zemljama. Ovo djelovanje sastoji se od dvije komponente. Prva obuhvaća suradnju sigurnosnih sektora zemalja regije u sprečavanju terorizma koja se odvija kroz policijsku, obavještajnu, te suradnju u kontroli granica. Drugu komponentu predstavlja sveukupno vanjskopolitičko djelovanje Republike Hrvatske prema zemljama regije usmjereno na razvijanje političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih odnosa, kao načina za postizanje dugoročne stabilizacije cijele regije, što je najbolji način prevencije terorizma.

⁵⁰ Tekst vidi: N.N., br. 136/2012. Za očekivati je donošenje novog Akcijskog plana s obzirom da je u međuvremenu, 2015. godine, donesena i nova nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma.

⁵¹ U tom kontekstu ističu se bar četiri dimenzije: teroristička (pojedinačna i skupna) djelovanja kao dio širih ratnih i postratnih djelovanja tijekom i nakon Domovinskog rata; brutalno ubojstvo 12 djelatnika tvrtke Hidroelektra u prosincu 1993. u Alžiru koje je izvela alžirska Oružana islamska grupa (ar. *al-Jama'ah al-Islamiyah al-Musallaha*, franc. *Groupe Islamique Arme - GIA*); teroristički udar auto-bombom egipatske Islamske grupe (ar. *al-Gama'at al-Islamiyya*, engl. *Islamic Group*) u Rijeci u listopadu 1995. godine kojom prigodom je ranjeno 29 osoba, dok je jedna smrtno stradala; niz akata terora s bitnom dimenzijom zastrašivanja izvršenih od pojedinaca, skupina i mreža, bez jasno iskazanog političkog cilja zbog kojeg su takvi nasilni akti izvršeni, u kontekstu sigurnosne situacije u Republici Hrvatskoj, njenom regionalnom okruženju, ali i

3. POMORSKI TERORIZAM

Pomorski terorizam jest suvremeni vid terorizma i predstavlja golemu prijetnju ljudskim životima, morskom okolišu i sigurnosti plovidbe uopće. Posljednjih tridesetak godina, pomorski terorizam rapidno se širio te je, u tom periodu na svjetskim oceanima i morima zabilježeno oko 300 terorističkih napada na pomorsko brodovlje.⁵² Njegovom širenju u prošlosti, u korist su išle brojne činjenice karakteristične za pomorsku plovidbu tog vremena, poput neučinkovitog nadzora obalnog mora države, velikog broja potencijalnih ciljeva napada, općeg trenda smanjenja broja članova posade na trgovačkim brodovima i niskog stupnja sigurnosti.⁵³

Akti terorizma na moru, kada teroristi otimaju brodove i postavljaju zahtjeve političkog karaktera, a kakve danas poznajemo i smatramo primjerima pomorskog terorizma, pojavili su krajem prošlog stoljeća. Posebno opasna bila je otmica koja se dogodila 1985. godine, kada su Palestinski teroristi oteli talijanski putnički brod "Achille Lauro" te napad na američki razarač "USS Cole" 2000. godine.

3.1. *Achille Lauro*

Događaj koji će obilježiti najpoznatije stradanje broda *Achille Lauro* dogodio se 7. listopada 1985. godine u Egiptu. Nakon što je na redovitom kružnom putovanju iskrcao oko 700 putnika u Aleksandriji na razgled piramida u Gizi, brod je s preostalih 400 putnika i članova posade nastavio plovidbu za Port Said gdje su se izletnici ponovo trebali ukrcati. Ubacivši se neopaženo na brod, petorica Palestinaca, članova Arafatova PLO-a pod vodstvom Abu Abbasa, preoteli su ACHILLE LAURO i zaprijetili njegovim uništenjem ako se iz zatvora u Izraelu ne oslobodi 50 njihovih suboraca. Bila je to prva otmica putničkog broda u povijesti pomorstva.

Brod je doplovio u Siriju koja ne dozvoljava sidrenje u svojim teritorijalnim vodama, a kada je to isto zabranio i Cipar, *Achille Lauro* se ponovo vratio u Port

---

na globalnoj razini. U obzir su također uzeta i iskustva Republike Hrvatske u međunarodnim aranžmanima borbe protiv terorizma, prvenstveno dvogodišnje hrvatsko predsjedanje Odborom za protuterorizam (*Counterterrorism Committee – CTC*) *Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda (UN)*.

⁵² Iako na pomorske terorističke akcije otpada samo 2% svih terorističkih akcija u posljednjih 30ak godina, njihov udarac i utjecaj na javno mišljenje bio je mnogo veći od mnogih terorističkih napada izvedenih na kopnu. Igor Spicijarić, *Pomorski terorizam – globalni problem i perspektive u borbi protiv njega*, Hrvatski vojnik, br. 37, lipanj 2005., str. 21.

⁵³ *Ibidem*.

Said. Kada je egipatska vlada nakon dugotrajnih pregovora udovoljila zahtjevima otmičara, oni su 10. listopada s broda prebačeni na jedan remorker s kojim su učinili trijumfalni krug u luci Port Saida. Pobjedonosno su se ukrkali u Boeing 737 kompanije Egypt Air i poletjeli, po svim dostupnim izvorima, prema Tunisu.

Međutim, slavlje otmičara nije dugo trajalo jer su četiri američka lovca F-14 Tomcat sa nosača "SARATOGA", po nalogu tadašnjeg predsjednika Reagana, presrela zrakoplov i prisilili ga da sleti u Cataniju na Siciliji. Otmičari su uhvaćeni, a SAD su od Italije, zbog brutalnog ubojstva američkog građanina,⁵⁴ tražili njihovo izručenje. Na to Italija nije pristala tumačeći da je kažnjivo djelo učinjeno na talijanskome brodu kao dijelu talijanskog državnog suvereniteta. Neočekivano, zbog proceduralnih razloga, Talijani su oslobodili otmičare. To je prouzročilo krizu međudržavnih odnosa između SAD i Italije te duboku krizu talijanske vlade nakon koje je premijer Bettino Craxi morao podnijeti ostavku. Kasnije je jedan talijanski sud osudio trojicu otmičara na kazne zatvora od 15 do 30 godina a Abbasa u odsutnosti na doživotni zatvor, jer je prvima priznao patriotske motive a Abbasu je osuda protumačena kao samovoljni politički akt s ciljem slabljenja utjecaja Jasera Arafata. Abu Abbas je uhićen ponovo tek 2003. godine u Iraku za vrijeme američkog napada na režim Sadama Huseina, a 2004. misteriozno umire u američkome zatvoru.⁵⁵

3.2. USS Cole

Teroristički napad pripadnika *Al Qaide* na američki razarač USS *Cole*, 2000. godine u Adenu, pokazao je veliku ranjivost ne samo trgovačkih već i vojnih brodova od terorističkih napada na ciljeve na moru. U napadu je ubijeno 17, ranjeno 42 mornara te je prouzročena velika šteta na glavnim uređajima i opremi. Svjedoci su kasnije rekli da se brodić, na kojem su bila dva čovjeka, približio brodu s lučke strane probijajući se između drugih brodica koje su snabdijevale razarač. Mali brod je potom eksplodirao, razarajući razarač. Brod je bio teško oštećen⁵⁶ tako da su ga Amerikanci morali velikim transportnim brodom prebaciti u SAD na generalni remont.

---

⁵⁴ Naime, kako bi dokazali da doista misle ozbiljno, otmičari su ubili i u more u invalidskim kolicima bacili 69-godišnjeg američkog Židova Leona Klinghofferera na očigled supruge Marilyn, kojima je ovo putovanje bilo posvećeno godišnjici vjenčanja.

⁵⁵ Nakon otmice, *Achille Lauro* je nastavio svoju službu i ponovo dobio zastavu nakon što je kompanija *Lauro Line* postala je *StarLauro*. Godine 1994. *Achille Lauro* se zapalio nedaleko od obale Somalije i napušten potonuo nakon trodnevnog požara. Jelena Nikčević Grdinić, *Legal regulations in the function of ensuring ship safety*, Scientific Journal of Maritime Research – Pomorstvo, 29 (2015), Rijeka, 2015., str. 31.

⁵⁶ Spicijarić, I., *o.c.*, str. 26.

3.3. Specifičnosti pomorskog terorizma

Nakon spomenutih slučajeva pomorskog terorizma, a posebno nakon terorističkih napad u SAD-u 2001. postalo je jasno da *Achille Lauro* i *USS Cole*, nažalost, nisu izolirani slučajevi terorizma već da bi ovakvi napadi mogli u budućnosti postati *modus operandi* ekstremista.

Štoviše, grupe za obavještajna pitanja u pomorstvu sa sjedištem u Washingtonu, smatraju da bi pomorski terorizam mogao izbiti u sam vrh terorističkih aktivnosti i ozbiljno zaprijetiti sigurnosti pomorskog prijevoza. Naime, uz povećani naglasak na zaštiti ciljeva na kopnu i u zraku, proširenje razmjera asimetrične prijetnje je bio razlog da se budući teroristički napadi okrenu i prema ciljevima na moru, posebice na trgovačko brodovlje. Slijedom ovakvih projekcija koje šire broj potencijalnih ciljeva, pozornost od terorističkih napada mora biti sveobuhvatna.⁵⁷

Realni ciljevi pomorskih terorističkih napada mogu se razvrstati u četiri skupine:⁵⁸

- otmice tankera i njegovo uništavanje u nekoj važnoj luci uz veliku ljudsku, materijalnu i ekološku štetu;
- otmica tankera i njegovo uništavanje u ključnim pomorskim prolazima, s ciljem prekida energetske opskrbe i trgovine;
- krijumčarenje oružja za masovno uništenje u kontejnerima i njegova aktivacija u nekoj važnoj luci;
- samoubilački napad na offshore platforme i druga naftna postrojenja.

Pojavom terorističkih napada na vojne i trgovačke brodove, otkrile su se mnoge slabosti u mogućnostima preduzimanja mjera sveobuhvatne zaštite brodova u lukama i u plovidbi od takvih ugrožavanja.⁵⁹ Posebnu otežavajuću okolnost za obranu brodova predstavljaju teroristi – samoubojice. Terorističke skupine koje se u svojim nakanama koriste ovim ljudima znaju da teroristi – samoubojice u svemu tome daju novu dimenziju. Teroristi – samoubojice dodatno povećavaju preciznost i učinkovitost pomorskog napada, a ljude angažirane u

---

⁵⁷ Stjepan Bernardić, *Prijetnja od pomorskog terorizma*, Hrvatski vojnik, br. 15, siječanj 2005., str. 22.

⁵⁸ Ivan Guberina, *Tiha prijetnja – pomorski terorizam*, Hrvatski vojnik, br. 240, svibanj 2009., str. 22.

⁵⁹ Opasnost za brodove posebno predstavlja plovidba malim brzinama kroz teška navigacijska područja, kroz frekventni pomorski promet, pri plovidbi kroz kanale, pomorske tjesnace i druge kritične točke. Za ratne brodove, posebno se opasnom pokazala situacija kada su akteri u *peace – keeping* operacijama u blizini potencijalno opasnih ili neprijateljski raspoloženih režima. Bernardić, S., o.c., str. 23.

osiguranju države u posebnoj psihičkoj napetosti koja strašno zamara.⁶⁰ Međutim, uz veliku primjenu i rasprostranjenost tehnologija za djelovanja s distance, čak i skupine koje nemaju samoubojice u svojim redovima imaju mogućnost ostvariti sličan stupanj iznenađenja, preciznosti i ubojitosti.

Borba na moru ima svoje specifičnosti koje ju čine bitno drugačijom od borbe na kopnu. More, kao transportni borbeni prostor, zahtijeva sasvim druga sredstva, metode i procedure za provođenje borbenih zadataka i zadataka sigurnosti. Uz to, za uspješno provođenje bilo kakvih zadataka na moru potrebna je dugotrajna i skupa obuka ljudi koji se uključuju u takve aktivnosti. Brodovi, bilo ratni, trgovački, putnički ili teretni, predstavljaju vrlo velike ciljeve, imaju dosta ranjivih tačaka, a kumulativni efekti djelovanja minsko-eksplozivnim sredstvima su veliki jer uzrokuju vidljiva oštećenja, što naglašava psihološko djelovanje koje je veoma važno prilikom izvođenja terorističkih aktivnosti.⁶¹

Putnički brodovi predstavljaju primamljive mete za terorističke napade. Na tim brodovima, na relativno malom i ograničenom prostoru nalazi se mnogo ljudi kojima je, u slučaju potrebe, kretanje usporeno i ograničeno. Ljudi na takvim brodovima mogu biti ugroženi namjerno izazvanim eksplozijama, podmetnutim požarima ili njihovom kombinacijom, oteći i sl.⁶² Odgovornost za sudbinu velikog broja ljudi na tim brodovima uvijek je bilo veliko iskušenje za vlade zemalja čiji su to brodovi, a ugrožavanje života i imovine na njima izazivalo je veliku reakciju medija, što je jedan od planiranih ciljeva izvođenja napada terorističkih grupa.

Kod terorističkih aktivnosti protiv trgovačkih brodova za prijevoz tereta najveća šteta se pojavljuje u gubitku materijalnih dobara, koja se, kako je to dosad pokazala praksa, relativno lako nadoknađuju policama osiguranja ili na neki drugi način. Međutim, pri napadu na sve brodove, uključujući i trgovačke za prijevoz tereta, opasnost od onečišćenja morskog okoliša predstavlja, također, veliki rizik i potencijalno veliku štetu. Ne čudi, stoga, što je u novije vrijeme pa-

---

⁶⁰ Upravo zbog toga terorističke skupine sa srednjeg istoka i Azije koji imaju grupe samoubojica, u stanju su ostvariti nesagledivo veće štete i efekte od onih skupina koji toga nemaju. *Ibidem*.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² O odgovornosti za smrt i tjelesnu ozljedu putnika u pomorskom prijevozu vidi: Dragan Bolanča, *Prometno pravo Republike Hrvatske*, Split, 2016., str. 202-207. Više o pravima putnika: Petra Amižić Jelovčić, *Rights of Passengers in Maritime Carriage – European Legislation*, International Workshop on Law and Politics, Istanbul, Turkey, 8-9 May 2015, *Scientific Cooperations International Journal of Law and Politics* Vol 1, Issue 1, September 2015, str. 53-68., Dorotea Ćorić – Iva Tuhtan Grgić, *The Rights of Persons with Disabilities and Reduced Mobility in the European and Croatian Transport Law*, Proceedings of the 2nd International Transport and Insurance Law Conference, Zagreb, 2017., str. 485-503.

žnja usmjerena na što sigurniju plovidbu tankera i ostalih brodova koji prevoze kemikalije.⁶³

Treba istaknuti da se oko 90% napada na moru događa u zemljama u razvoju. Vlade siromašnih zemalja nerijetko su korumpirane, nedjelotvorne, skromnih mogućnosti ili im nedostaje potrebno znanje i iskustvo u borbi s nastalom prijetnjom. Teroristički napadi na brodove se mogu izvoditi u lukama i njihovim sidrištima, kanalima i na otvorenom moru. Koristeći se činjenicom da se mogu kretati u civilnoj/radnoj odjeći, gotovo bez ograničenja, u blizini mjesta napada i na samom objektu napada, teroristima je dana dodatna mogućnost prikupljanja svih relevantnih podataka i odabir pravog vremena izvođenja vremena udara ili poduzimanja određenih faza napada.⁶⁴ Spremnost da se u tim aktivnostima, u svrhu bržeg prodora i veće preciznosti udara, žrtvuje vlastiti život, stvara gotovo nepremostive teškoće u pružanju adekvatnog odgovora na neposrednu prijetnju.

Taktički izbor određene varijante napada ovisi o više faktora: stupnju motivacije i obučenosti same skupine, spremnosti rizika terorističke skupine, vrsti broda koji predstavlja cilj napada, vrijednosti cilja, otpornosti cilja,⁶⁵ stupnju sigurnosti luke, operativnog iskustva same skupine itd.

Slabo zaštićena luka ili luka u kojoj su mjere osiguranja površne stvara idealne uvjete za razne vrste terorističkih napada na izabrane ciljeve. Osiguranje luka i lučkih područja, zbog veličine akvatorija gotovo uvijek je nedovoljno i ostavlja mogućnost provedbe terorističkih napada na brodove u lukama.

Broj terorističkih grupa koje imaju znanje i sposobnosti za izvođenje efikasnih terorističkih napada na moru relativno je mali. Međutim, neupitno je da dobro organizirane skupine mogu bez većih teškoća prebaciti težište svojih napada s kopna na more. Također, tehnologije koje pritom koriste za pomorske napade prilično su širokog raspona. Štoviše, većina korištene opreme danas se može nabaviti u slobodnoj prodaji.⁶⁶ Postoji, također, dosta opreme dvojne namjene: koja

---

⁶³ Potonuće ili oštećenje takvih brodova može dovesti do ekološke katastrofe u uskim i zatvorenim morima, kakvo je upravo Jadransko more. Bernardić, S., *o.c.*, str. 24–25.

⁶⁴ *Ibidem*, str. 25.

⁶⁵ Napadu različito odolijeva ratni odnosno trgovački brod. *Ibidem*.

⁶⁶ U tu opremu uglavnom se ubraja oprema koja omogućava boravak i djelovanje pod vodom, zatim, brzi čamci za nošenje eksplozivnih punjenja ili samih terorista, do specijalizirane opreme za diverzije s distance. Kako se većina tih sredstava može nabaviti u radnjama sa slobodnom prodajom, nije lako kontrolirati njihovu prodaju, niti provoditi sveobuhvatan *monitoring*.

se može upotrijebiti i u vojne i u civilne svrhe.⁶⁷ Ono što treba posebno istaknuti u ovom kontekstu jest podvodna prijetnja, koja je danas izuzetno naglašena u pomorskom prometu. Ona je pogodna jer se teško otkriva te su za to potrebna posebna sredstva detekcije kojima rukuju obučeni ljudi iza kojih stoji dugotrajna obuka.⁶⁸ Potencijalno terorističko sredstvo napada predstavljaju i zračne letjelice s obzirom da kao asimetrična zračna prijetnja protiv trgovačkih, putničkih i ratnih brodova mogu poslužiti sve vrste lakih zrakoplova, ultralakih letjelica iz domaće radinosti pa do padobranaca – samoubojica ili suicidalno raspoloženih paraglajdera.⁶⁹

Uzimajući u obzir sve navedeno, nameće se zaključak da od presudne važnosti u suzbijanju pomorskog terorizma mogu biti razne pasivne mjere koje u tu svrhu državama stoje na raspolaganju. Ta skupina mjera uključuje mapiranje i stalno ažuriranje svih potencijalnih ciljeva, analiziranje ranjivih točaka samih terorista, definiranje specifičnih antiterorističkih planova za ratne i trgovačke brodove, pojačanje mjera nadzora i *monitoringa* svih trgovačkih brodova, dobro educirana i osposobljena brodska posada i, naravno, kvalitetan pravni okvir.⁷⁰

3.4. Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata protiv sigurnosti pomorske plovidbe

Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata protiv sigurnosti pomorske plovidbe donesena je u Rimu 10. ožujka 1988. godine, zajedno s **Protokolom o suzbijanju protupravnih čina protiv sigurnosti nepokretnih platformi smještenih iznad epikontinentskog pojasa**, koji je usvojen istog dana. Konvencija uređuje zaštitu od terorističkih djela u području pomorske plovidbe i odobalnih

---

⁶⁷ Tu se ponajprije misli na razne vrste veoma brzih čamaca s daljinskim navođenjem, opremljenih GPS uređajima, nadzornom opremom, sofisticiranom komunikacijskom opremom itd.

⁶⁸ Zbog velike podvodne prijetnje nužna je adaptacija podvodnih nadzornih sustava namijenjenih za detekciju, lokaliziranje i praćenje malih podvodnih objekata. Takvi nadzorni sustavi moraju zadovoljiti zahtjeve lociranja objekata vrlo malog akustičkog i fizičkog odraza kao što su ronionci, podvodne teledirigirane ronilice i mini podmornice. *Ibidem*, str. 26-27.

⁶⁹ Vodeći u pogledu terorističkih napada na moru danas su bez sumnje tzv. Pomorski tigrovi, borci iz sastava Tamilskih tigrova – gerilske organizacije koja u svom sastavu ima veliki broj ronionca – samoubojica i upravo na taj način, najčešće, vrši napade. Samo od srpnja 1990. do 2011. godine izveli su više od 40 pomoračkih terorističkih samoubilačkih napada u borbi protiv ratne mornarice Sri Lanke. *Ibidem*.

⁷⁰ Spicijarić, I., *o.c.*, str. 26.

objekata iznad epikontinentskog pojasa.⁷¹ Ciljevi Konvencije i Protokola su propisivanje u nacionalnim zakonodavstvima, kao kaznenih djela, radnji kojima se terorističkim nasiljem ugrožava sigurnost međunarodne pomorske plovidbe i nepokretnih odobalnih objekata u prostoru iznad epikontinentskog pojasa; djelotvorni progon počinitelja kaznenih djela provedbom načela *aut judicare, aut dedere*;⁷² te bolja međunarodna suradnja u sprječavanju i suzbijanju terorističkih napada na pomorsku plovidbu.

Iako je izravan povod za donošenje Konvencije o suzbijanju nezakonitih akata protiv sigurnosti pomorske plovidbe iz 1988. godine⁷³ bila otmica broda *Achille Lauro*, konvencija nije posvećena samo suzbijanju akata terorizma na moru.⁷⁴

SUA Konvencija, *inter alia*, kaznenim djelom smatra svaki namjeran i protu-pravan čin sile ili prijetnje silom, ili bilo koji drugi oblik zastrašivanja, poradi zauzimanja broda ili uspostavljanja kontrole nad njim, kao i čin nasilja protiv osobe na brodu ako takav čin može ugroziti sigurnu plovidbu. Pritom je nebitno je li taj čin počinjen iz osobne koristi ili radi političkog cilja.⁷⁵ Također, svaka osoba čini kazneno djelo ako protupravno i s namjerom uništi brod ili prouzroči štetu na brodu ili njegovu teretu ili, pak, postavi ili omogući bilo kojim sredstvima postavljanje na brod uređaja ili tvari kojima se može razoriti brod ili izazvati šteta na brodu ili njegovom teretu, a što ugrožava ili bi moglo ugroziti sigurnu

---

⁷¹ Pravila koja sadrže oba akta sastavljena su prema modelima odredbi Konvencije o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova, potpisane u Haagu 16. prosinca 1970., Konvencije o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva, potpisane u Montrealu 23. rujna 1973. godine, te Protokola o suzbijanju nezakonitih akata nasilja na aerodromima koji služe međunarodnom civilnom zrakoplovstvu kojim se dopunjuje Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva.

⁷² Pravilo prema kojem je država, pod čijom se vlašću nalazi počinitelj međunarodnog kaznenog djela, dužna izručiti ga ili ga sama kazneno goniti. Krivokapić, B., *o.c.*, str. 77.

⁷³ Engl. *Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation*, u nastavku rada: SUA konvencija. Tekst konvencije na engleskom jeziku: <http://www.un.org/en/sc/ctcd/docs/conventions/Conv8.pdf>

⁷⁴ Uz Konvenciju donesen je i Protokol o suzbijanju nezakonitih akata protiv sigurnosti nepokretnih platformi smještenih iznad epikontinentalnog pojasa. Konvencija i Protokol stupili su na snagu 1. ožujka 1992. godine. Izmijenjeni su i dopunjeni Protokolom iz 2005., koji je stupio na snagu 28. srpnja 2010. godine. Izmjene iz 2005. godine fokusirane su na suzbijanje terorističkih čina. Republika Hrvatska potvrdila je Konvenciju i Protokol iz 1988. godine, N.N. – M. U., br. 4/2005. Zakonski opis kaznenog djela iz čl. 223. Kaznenog zakona RH obuhvaća sadržaje radnji koje su države stranke obavezne inkriminirati u skladu sa čl. 3. SUA konvencije.

⁷⁵ To može biti teroristički čin, ali primjerice i otmica broda kao posljedica piratskog napada. O piratstvu vidi više: Petra Amižić Jelovčić, *Mjere suzbijanja piratstva u Adenskom zaljevu*, Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa *In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid*, Split, 2012., str. 133-169.

plovidbu broda. Sukladno čl. 3. SUA Konvencije kaznenim djelom će se smatrati i svaki onaj protupravan i namjeran čin uništavanja ili oštećivanja pomorskih navigacijskih uređaja ili ozbiljno remećenje njihova rada, kao i prenošenje obavijesti ili podataka za koje se zna da su lažni, ugrožavajući time sigurnu plovidbu broda. Ključno je, dakle, za primjenu SUA Konvencije da se radi o namjernom i protupravnom činu koji ugrožava sigurnost pomorske plovidbe.

Protokolom iz 2005. godine o izmjenama i dopunama ove Konvencije značajno je proširen pojam kaznenog djela obuhvaćenog SUA Konvencijom. Tako se sada smatra da svaka osoba također čini kazneno djelo ukoliko ta osoba prijeti, bez obzira na uvjete propisane nacionalnim pravom, s ciljem prisiljavanja fizičke ili pravne osobe na izvršenje ili propuštanje izvršenja bilo koje radnje, na izvršenje čina nasilja na brodu, ako uništi brod ili teret na brodu ili uništi ili ozbiljno oštetiti pomorske navigacijske uređaje na brodu ukoliko postoji vjerojatnost da će takva prijetnja ugroziti sigurnu plovidbu odnosnog broda.

Kaznenim djelom smatra se i svaki protupravan i namjeran čin koji osoba namjerava učiniti, a koji po svojoj prirodi ima za cilj zastrašivanje stanovništva ili prisiljavanje vlade ili međunarodne organizacije na izvršenje ili propuštanje bilo koje radnje te u tu svrhu (čl. 3a, t.1. SUA Konvencije):

- koristi protiv broda ili na brodu ili ispušta sa broda bilo koji eksploziv; ili radioaktivni materijal⁷⁶ ili biološko, kemijsko ili nuklearno oružje; ili
- ispušta sa broda naftu, ukapljeni prirodni plin,⁷⁷ ili drugu opasnu ili štetnu tvar u takvoj količini ili koncentraciji koja uzrokuje ili će vjerojatno uzrokovati smrt ili ozbiljnu povredu ili oštećenje; ili
- koristi brod na način da uzrokuje smrt ili ozbiljnu povredu ili oštećenje; ili
- prijeti, bez obzira na uvjete propisane nacionalnim pravom, počinjenjem gore navedenih kaznenih djela.

Svaka osoba čini kazneno djelo ako ta osoba protupravno i namjerno prevozi na brodu (čl. 3a, t. 2. SUA Konvencije):

- bilo koji eksplozivni ili radioaktivni materijal za koji zna da ga se planira koristiti s ciljem počinjenja nekog od prethodno spomenutih kaznenih djela predviđenih ovom konvencijom; ili

---

⁷⁶ Više o radioaktivnim tvarima i odgovornosti za nuklearnu štetu u pomorskom prijevozu vidi: Petra Amižić Jelovčić, *Pomorski prijevoz nuklearnih tvari s posebnim osvrtom na odgovornost za nuklearnu štetu*, Split, 2010., str. 53-56.

⁷⁷ O prijevozu ukapljenog prirodnog plina opširnije: Petra Amižić Jelovčić, *Pomorski prijevoz ukapljenog prirodnog plina*, Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa *In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid*, Split, 2012., str. 285-312.

- bilo koje biološko, kemijsko ili nuklearno oružje; ili
- bilo koji izvorni i posebni fisibilni materijal⁷⁸ znajući da ga se namjerava koristiti u nuklearnim eksplozivnim aktivnostima; ili
- bilo kakvu opremu, materijale ili softver ili sličnu tehnologiju koje značajno doprinose dizajnu, proizvodnji ili isporuci biološkog, kemijskog ili nuklearnog oružja s namjerom da budu korišteni u tu svrhu.

Pomaganje⁷⁹ se također izjednačava s činjenjem pa Konvencija propisuje da svaka osoba čini kazneno djelo ukoliko ta osoba protupravno i namjerno prevozi drugu osobu na brodu znajući da je ta osoba izvršila bilo koje kazneno djelo regulirano ovom Konvencijom ili bilo kojim drugim ugovorom iz Aneksa ove Konvencije.

Smatrat će se da je osoba počinila kazneno djelo ukoliko ta osoba protupravno i namjerno povrijedi ili ubije bilo koju osobu prilikom zauzimanja broda ili kontrole nad njim ili pri izvršenju nasilja protiv osobe na brodu; ukoliko pokuša izvršiti kazneno djelo iz čl. 3a., t. 1. ili pokuša povrijediti ili ubiti osobu prilikom zauzimanja broda, kontrole nad njim ili izvršiti čin nasilja protiv osobe na brodu. Sudjelovanje, organiziranje ili navođenje drugih na izvršenje kaznenih djela iz ove Konvencije smatrat će se, također, kaznenim djelom baš kao i doprinos izvršenju navedenih djela od strane grupe osoba koja radi sa zajedničkim ciljem, namjerno ili s ciljem podržavanja kriminalne aktivnosti ili kriminalnog cilja grupe ili imajući saznanje o namjeri grupe na izvršenje kaznenog djela propisanog ovom Konvencijom.

SUA konvencija primjenjuje se kada brod plovi ili kada njegov plovidbeni red uključuje plovidbu u vodama, preko njih ili iz voda koje se nalaze izvan vanjske granice teritorijalnog mora⁸⁰ pojedine države ili bočnih granica njezina teritorijalnog mora sa susjednim državama.⁸¹

---

⁷⁸ Vidi: Amižić Jelovčić, P., *Pomorski prijevoz nuklearnih tvori...*, o.c., str. 56-58.

⁷⁹ Prema čl. 38. Kaznenog zakona RH tko drugome s namjerom pomogne, u počinjenju kaznenog djela, kaznit će se kao da ga je sam počinio, a može se i blaže kazniti.

⁸⁰ Pod teritorijalnim morem smatra se pojas mora pod suverenosti obalne države umjerene širine (do 12 morskih milja) u kojemu strani brodovi imaju pravo neškodljivog prolaska. Pojas teritorijalnog mora mjeri se od polazne crte (normalne i ravne), a njegova vanjska granica ujedno je i državna granica na moru. Više o širini i razgraničenju teritorijalnog mora vidi Marina Vokić Žužul, *Granice teritorijalnog mora u nacionalnim propisima i praksi obalnih država Sredozemlja*, Poredbeno pomorsko pravo, HAZU, br. 163., 2009., str. 85-127.

⁸¹ Konvencija će se primjenjivati i onda ako se na teritoriju države stranke, različite od države iz spomenutog stavka, nalazi počinitelj ili pretpostavljeni počinitelj kaznenog djela.

Svaka država članica će navedena kaznena djela sankcionirati odgovarajućim kaznama koje uzimaju u obzir ozbiljnu prirodu tih kaznenih djela.⁸² S tim ciljem, svaka će država stranka poduzeti mjere neophodne za uspostavljanje svoje sudbenosti nad kaznenim djelima iz ove Konvencije kada su učinjena:

- a) na brodu ili protiv broda koji plovi pod zastavom te države u vrijeme počinjenja kaznenog djela; ili
- b) na državnom području te države uključujući i njeno teritorijalno more; ili
- c) od državljana te države.

Država mora poduzeti sve mjere neophodne za uspostavljanje svoje sudbenosti i kada se pretpostavljeni počinitelj nalazi na njenom državnom području a ona ga nije izručila niti jednoj državi stranci koja je uspostavila svoju sudbenost.⁸³

Ovlasti zapovjednika broda posebno su regulirane u čl. 8. gdje se navodi da zapovjednik broda države stranke može predati vlastima bilo koje druge države stranke svaku osobu za koju postoji opravdana sumnja da je počinila jedno od kaznenih djela predviđenih ovom konvencijom.⁸⁴ Zapovjednik je dužan tijelima države primateljice dostaviti sve dokaze kojima raspolaže, a koji se odnose na pretpostavljenog počinitelja.

Konvencija predviđa suradnju država članica u najvećoj mogućoj mjeri kako bi spriječile i suzbile protupravne radnje predviđene ovom Konvencijom. Slijedom toga, kada država članica sumnja da je izvršeno ili da će biti izvršeno jedno od kaznenih djela iz ove Konvencije, može zatražiti pomoć drugih država članica pri sprječavanju ili suzbijanju tog djela. Države će, također, u svrhu sprječavanja ili suzbijanja kaznenih djela razmjenjivati sve relevantne informacije.

Iako SUA konvencija zajedno s Protokolom iz 2005. zabranjuje čitav niz kaznenih djela usmjerenih protiv sigurnosti plovidbe te obvezuje države na procesuiranje počinitelja, ne sadržava odredbe kojima bi se navedeni čini prevenirali ili suzbili. Stoga, nažalost, njene odredbe ne mogu biti od velike pomoći brodu koji se nalazi pod kontrolom terorista ili je već preživio teroristički napad.

---

⁸² O kaznama propisanim u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu vidi: čl. 223. i čl. 224. Kaznenog zakona RH.

⁸³ Kada se država stranka na čijem se teritoriju nalazi počinitelj ili pretpostavljeni počinitelj uvjeri da okolnosti to opravdavaju, lišit će ga slobode, u skladu sa svojim pravom, ili će poduzeti mjere za osiguranje njegova prisustva onoliko dugo koliko je neophodno za provođenje pokrenutog kaznenog postupka ili postupka za izručenje.

⁸⁴ Zapovjednik mora svoju namjeru predaje te osobe najaviti vlastima države primateljice, koja takvu predaju treba prihvatiti.

3.5. ISPS pravilnik

Na diplomatskoj konferenciji održanoj u Londonu pod okriljem Međunarodne pomorske organizacije od 9. do 13. prosinca 2002. doneseno je 11 rezolucija. Najvažnije su prve dvije kojima se predlažu izmjene i dopune aneksa SOLAS konvencije,⁸⁵ odnosno uvođenje nove glave XI-2 (posebne mjere za osnaživanje sigurnosne zaštite), koja obuhvaća 13 članaka.⁸⁶ Druga rezolucija odnosi se na **Međunarodni pravilnik za sigurnosnu zaštitu lučkih područja i brodova**.⁸⁷

Dana 1. srpnja 2004., po proteku roka za podnošenje prigovora na izmjene i dopune SOLAS konvencije, na snagu je stupila glava XI-2 i Međunarodni pravilnik za sigurnosnu zaštitu lučkih područja i brodova. Stupanje na snagu izmjena i dopuna SOLAS konvencije, glava XI-2, i Međunarodnog pravilnika za sigurnosnu zaštitu lučkih područja i brodova inicirano je događajem u New Yorku 11. rujna 2001. Države članice Odbora za pomorsku sigurnost Međunarodne pomorske organizacije predložile su mjere za zaštitu međunarodnoga pomorskog prometa, kako bi se u budućnosti izbjeglo korištenje pomorskih brodova ili lučkih postrojenja u vidu sredstva i/ili cilja terorističkog napada.⁸⁸ ISPS pravilnik sastoji se od 2 dijela; Dio A ISPS Pravilnika je Preambula i obvezni zahtjevi, a u

⁸⁵ Međunarodna konferencija o zaštiti ljudskog života na moru (engl. *Safety of Life at Sea – SOLAS*) donesena je u Londonu 1960. Prvi je put izmijenjena i dopunjena 1974. godine te danas predstavlja najcjelovitiji međunarodni dokument o sigurnosti na moru. Osnovnim se ciljem ove konvencije smatra određivanje minimalnog standarda sigurnosti za gradnju, opremu i djelovanje broda. Vidi: Axel Luttenberger, *Postupak donošenja i oživotvorenja konvencija iz pomorske sigurnosti Međunarodne pomorske organizacije*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 42, Split, 2005., str. 401-402. Šire: Ivo Grabovac, *Suvremeno hrvatsko pomorsko pravo i Pomorski zakonik*, Split, 2005., str. 33-34.

⁸⁶ U Websterovu rječniku riječ "safety" se pojmovno definira kao stanje slobodno od opasnosti, ozljeda ili štete, a riječ "security" kao zaštita (slično protection), mjere koje se provode da bi se zaštitilo dobro, vrijednost, objekt. Sigurnost je stanje slobodno od opasnosti, dok zaštita obuhvaća mjere kojim se osigurava takvo stanje bez opasnosti. U kontekstu izvornoga engleskog teksta SOLAS konvencije, glava XI-2, i ISPS Pravilnika jedino ispravno jest koristiti se uvijek pojmom "sigurnosna zaštita" kao logičan i prihvatljiv prijevod engleske riječi "security". Sigurnosna zaštita obuhvaća mjere i postupke zaštite od namjernoga i nezakonitog djelovanja osoba, kojima treba osigurati stanje bez opasnosti. Englesku riječi "safety" treba prevoditi kao: sigurnost posade, putnika i brodova od opasnosti pomorskog pothvata, a ne nastaju čovjekovim namjernim djelovanjem. Robert Baljkas, *Primjena mjera sigurnosne zaštite na lučkim područjima i na međunarodnim pomorskim graničnim prijelazima Republike Hrvatske*, Naše more 59 (5-6)/2012, Dubrovnik, 2012., str. 223.

⁸⁷ Engl. *International Ship and Port Security Code – ISPS Code*. Tekst na engleskom jeziku vidi: http://www.ubak.gov.tr/BLSM_WIYS/DISGM/tr/HTML/20130304_142647_66968_1_67502.pdf Opširnije o Pravilniku vidi: Dragan Bolanča, *Plovidbeno upravno pravo*, Split, 2015., str. 91-95.

⁸⁸ Cilj IMO-a je bio uspostaviti što bolju suradnju između svih subjekata u ovom poslu, s ciljem prepoznavanja sigurnosnih prijetnji, određeni sustav odgovornosti, prikupljanja i razmjene informacija u vidu sigurnosne zaštite te unapređenje i razvoj metodologije procjene sigurnosti. Nikša Mojaš – Srđan Vujičić – Niko Hrdalo, *Sigurnosna zaštita na brodu*, Naše more 60 (3-4), Dubrovnik, 2013., str. 39.

svezi s odredbama Glave XI-2 Dodatka SOLAS Konvencije kako je izmijenjena i dopunjena, dok su dio B ISPS Pravilnika smjernice u svezi s odredbama Glave XI-2 Dodatka SOLAS Konvencije kako je izmijenjena i dopunjena.

ISPS ima tri stupnja: prvi je na snazi stalno, drugi proglašava Ministarstvo unutarnjih poslova kod sigurnosno rizičnih događaja, dok se treći proglašava kad sigurnosne službe dobiju dojavu o izvanrednim događajima.⁸⁹

Ciljevi ovog Pravilnika su:

1. uspostaviti međunarodni okvir koji uključuje suradnju između ugovornih vlada, vladinih agencija, lokalnih uprava i pomorskih i lučkih industrija na otkrivanju ugrožavanja sigurnosne zaštite i poduzimanju preventivnih mjera protiv nezgoda u vezi sa sigurnosnom zaštitom koje utječu na brodove i luke koje se upotrebljavaju u međunarodnoj trgovini;
2. uspostaviti odgovarajuće uloge i odgovornosti ugovornih vlada, vladinih agencija, lokalnih uprava i pomorskih i lučkih industrija na nacionalnoj i međunarodnoj razini radi osiguravanja pomorske sigurnosti;
3. osigurati rano i učinkovito prikupljanje i razmjenu podataka u vezi sa sigurnošću;
4. pružiti metodologiju ocjenjivanja sigurnosne zaštite kako bi se izradili planovi i postupci za reagiranje na promjenu razina sigurnosne zaštite; i
5. osigurati da se primjenjuju odgovarajuće i razmjerne mjere pomorske sigurnosti.

ISPS Pravilnik predviđa sklapanje **Deklaracije o sigurnosnoj zaštiti**⁹⁰ koju može predložiti zapovjednik broda, osoba odgovorna za sigurnosnu zaštitu luke ili lučki kapetan nadležne lučke kapetanije.⁹¹

---

⁸⁹ Stupanj sigurnosti za luke u RH utvrđuje Ministarstvo unutarnjih poslova, a stupanj sigurnosti za brodove koji viju našu zastavu utvrđuje Ministarstvo unutarnjih poslova u suradnji s Ministarstvom vanjskih poslova. Nije moguće, dakle, da zapovjednik broda donese novi stupanj sigurnosti. Međutim, ništa ga ne onemogućuje da na svom brodu provodi bilo koje sigurnosne mjere, neovisno o važećem stupnju sigurnosti, za koje on smatra da su potrebne. Može se dogoditi da brod bude na višem stupnju sigurnosti od luke, ali ako luka digne svoj stupanj sigurnosti onda svi brodovi, koji se nalaze u toj luci, moraju biti na tom istom stupnju, nikako na nižem. *Ibidem*, str. 42.

⁹⁰ Engl. *Declaration of Security* – DOS. Predstavlja pisani dogovor između broda i luke, broda i nekog drugog broda s kojim se stupa u kontakt.

⁹¹ Bilo koja strana, dakle, u bilo koje vrijeme može zatražiti potpisivanje DOS-a, ako za to postoji obostrana želja i interes. Treba istaknuti da DOS nije vezan ni za koji stupanj sigurnosti.

U skladu s odredbama glave XI-2/6 SOLAS konvencije, brod mora imati sustav uzbunjivanja sigurnosne zaštite broda (SSAS).⁹² Uređaj bi trebao biti raspoređen na dva različita mjesta na brodu.⁹³ Prednost ovakvog sustava uzbunjivanja predstavlja, između ostalog, činjenica da je neovisan o svim drugim GMDSS sustavima⁹⁴ na brodu pa tako ima svoj stalni sustav napajanja iz brodske mreže, alternativni izvor napajanja te svoj uređaj i antenu koja nije u vezi s drugim sličnim sustavima.⁹⁵ Aktiviranje SSAS-a ne proizvodi nikakav zvučni alarm, već se na taj način prosljeđuje poruka o uzbuni centru koji je nadležan za zaprimanje poruka od strane države čiju zastavu brod vije te CSO-u koji poruku o uzbuni dobiva na svojem komunikacijskom uređaju kojeg nosi 24/7. Iz navedenog se nameće zaključak da SSAS predstavlja, prvenstveno, sredstvo komunikacije te da kao takvo, nažalost, ne pruža potrebnu zaštitu ugroženim pomorcima.

Iz svega, prethodno navedenog, razvidno je da, za razliku od SUA konvencije, ISPS pravilnik predstavlja preventivni propis koji prilično detaljno definira niz mjera koje je nužno poduzeti ukoliko se želi spriječiti teroristički napad na pomorski brod ili luku, ili takav rizik svesti na minimum.

3.6. Uredba (EZ) br. 725/2004 Europskog Parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o jačanju sigurnosne zaštite brodova i luka

Novom se Uredbom o poboljšanju sigurnosti brodova i lučkih područja Komisiji dodjeljuju određeni inspekcijski poslovi u vezi s provjerom implementacije tih mjera od strane država članica u izvršenju kojih bi EMSA⁹⁶ trebala

---

⁹² Engl. *Ship Security Alert System – SSAS*.

⁹³ U praksi se pokazalo da se najčešće smješta na mostu i u zapovjednikovoj kabini. Za poziciju uređaja mora znati zapovjednik broda i SSO.

⁹⁴ Engl. *Global maritime distress and safety system*. Temelji se na međunarodno dogovorenim postupcima sigurnosti, vrstama komunikacijskih uređaja i protokola komunikacije, koji se upotrebljavaju za lakše i brže spašavanje, a time povećanje sigurnosti na moru.

⁹⁵ Uređaj ima samo jedan prekidač koji je potrebno aktivirati u slučaju opasnosti, a čijim se aktiviranjem šalje znak za uzbunjivanje. Znak se sastoji od dvije informacije: identifikacijskog broja broda i pozicije broda. *Ibidem*, str. 43.

⁹⁶ Europska agencija za pomorsku sigurnost (engl. *European Maritime Safety Agency – EMSA*) osnovana Uredbom (EZ) br. 1406/2002 Europskog parlamenta i Vijeća (Tekst Uredbe Vijeća (EZ) br. 1406/2002 vidi: Službeni list EU L208/1 od 5.8.2002., Uredba je izmijenjena Uredbom 2016/1624 – Službeni list EU L 251/80 od 16.9.2016.). U primjeni mjera koje se odnose na pomorsku sigurnost izuzetno važnu ulogu ima EMSA koja je posrednik odnosno koordinator odnosa između država članica i Komisije. Ona treba osigurati državama članicama i Komisiji potrebnu tehničku i znanstvenu pomoć, primjenjujući visoku razinu stručnosti pri obavljanju navedenih poslova, kako bi se zainteresiranim stranama pomoglo u ispravnoj primjeni mjera Zajednice koje se tiču pomorske sigurnosti i zaštite mora od onečišćenja s brodova.

pružiti korisnu pomoć. Ti poslovi bi trebali pokrivati nadzor nad brodovima i odnosnim društvima, kao i priznatim organizacijama za sigurnost koje su ovlaštene poduzimati odgovarajuće mjere zaštite.⁹⁷ U Uredbi se navodi da u svakom trenutku, pri suočavanju s prijetnjama namjernih protuzakonitih djelovanja kao što su terorističke, piratske ili slične aktivnosti, treba osigurati sigurnosnu zaštitu pomorskog prometa u Europskoj zajednici, građana koji se njime služe, kao i okoliša. Sukladno tome, treba pojačati sigurnosnu zaštitu ne samo za brodove koji sudjeluju u međunarodnom pomorskom prometu i pripadne luke, nego i za brodove koji djeluju na domaćim linijama unutar Zajednice i njihove luke, posebno putničke brodove, s obzirom na broj ljudskih života koji su pri tome dovedeni u opasnost.⁹⁸

Države članice od 1. srpnja 2004. vezano uz međunarodni pomorski promet u cijelosti primjenjuju posebne mjere jačanja pomorske sigurnosti SOLAS Konvencije i dijela A ISPS Pravilnika u skladu s uvjetima i vezano uz brodove, kompanije i luke koje se u njima navode.

Također, države članice od 1. srpnja 2005. vezano uz domaći pomorski promet primjenjuju posebne mjere za jačanje pomorske sigurnosti SOLAS Konvencije i dijela A ISPS Pravilnika za klasu A putničkih brodova u skladu s Direktivom 2009/45/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. o sigurnosnim pravilima i normama za putničke brodove koji obavljaju domaće linijske plovidbe i njihove kompanije kako je utvrđeno u pravilu IX-1 SOLAS Konvencije te luke koje upotrebljavaju.⁹⁹ Države članice nakon obvezne ocjene sigurnosnog rizika odlučuju o opsegu u kojem će se od 1. srpnja 2007. primjenjivati odredbe ove Uredbe za različite kategorije brodova koji obavljaju domaće linijske plovidbe.¹⁰⁰

Sukladno članku 4. Uredbe svaka država članica dostavlja IMO-u, Komisiji i drugim državama članicama informacije koje se zahtijevaju sukladno pravilu 13. (Dostavljanje informacija), o posebnim mjerama jačanja pomorske sigurnosti SOLAS Konvencije, kao i podatke kada je brod prisilno udaljen iz luke ili mu je

---

⁹⁷ Axel Luttenberger – Biserka Rukavina, *Pravni aspekti usklađivanja pomorskih propisa RH s propisima Europske agencije za pomorsku sigurnost*, Pomorstvo, god. 18 (2004), Rijeka, 2004., str. 235-242.

⁹⁸ Uredba ističe kako Dio B ISPS Pravilnika sadrži neke preporuke koje bi trebalo učiniti obveznima unutar Zajednice kako bi napredak, prema postignuću cilja sigurnosne zaštite opisan u uvodnoj izjavi 2., bio jednoznačan.

⁹⁹ Engl. *Directive 2009/45/EZ of the European Parliament and of the Council of 6th May 2009 on safety rules and standards for passenger ships*, Official Journal L 163, 25.06.2009., str. 1-140.

¹⁰⁰ Prilikom provođenja odredaba koje se zahtijevaju sukladno stavcima 1., 2. i 3., države članice u potpunosti uzimaju u obzir smjernice koje sadrži Dio B ISPS Pravilnika.

odbijen pristup u luku Zajednice. Kada brod koji podliježe zahtjevima posebnih mjera jačanja pomorske sigurnosti iz SOLAS Konvencije i ISPS Pravilnika ili članka 3. ove Uredbe najavi svoju namjeru ulaska u luku države članice, nadležno tijelo za pomorsku sigurnost te države članice zahtijeva pružanje podataka o posebnim mjerama za jačanje pomorske sigurnosti SOLAS Konvencije (čl. 6.).¹⁰¹

Države članice mogu izuzeti redovite linijske plovidbe koje se održavaju između luka smještenih na njihovom teritoriju od zahtjeva utvrđenih člankom 6., kada kompanija koja upravlja gore navedenim redovitim linijama vodi, održava popis dotičnih brodova i šalje ga nadležnom tijelu za pomorsku sigurnost za dotičnu luku te za svako provedeno putovanje.¹⁰²

4. HRVATSKI PRAVNI OKVIR BORBI PROTIV POMORSKOG TERORIZMA

Republika Hrvatska primjenjuje mjere sigurnosne zaštite sukladno obvezama države članice SOLAS konvencije. **Zakonom o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka**,¹⁰³ kojeg je Hrvatski sabor donio 2. listopada 2009. godine, propisane su obveze tijela državne uprave, kompanija, lučkih uprava, ovlaštenika koncesija, priznatih organizacija za sigurnosnu zaštitu te drugih fizičkih i pravnih osoba odgovornih za sigurnosnu zaštitu, s ciljem unaprjeđivanja sigurnosne zaštite pomorskih brodova i luka uz uvažavanje SOLAS konvencije i ISPS Pravilnika, kao i relevantnih nacionalnih propisa.

Donošenjem Zakona o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka iz 2009. godine usklađeno je hrvatsko zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije, temeljenoj na Uredbi 725/2004 EC Europskog parlamenta i Vijeća, čime se bitno osnažila sigurnosna zaštita lučkih područja. Nadalje, izmjenama i dopu-

---

¹⁰¹ Podaci navedeni u stavku 1. pružaju se:

- a) najmanje 24 sata unaprijed; ili
- b) najkasnije u vrijeme kad brod napušta prethodnu luku, ako je vrijeme putovanja kraće od 24 sata; ili
- c) ako luka pristajanja nije poznata ili ako se tijekom putovanja promijeni, čim se sazna koja je luka pristajanja.

¹⁰² Podaci navedeni u stavku 2.1. pravila 9. posebnih mjera za jačanje pomorske sigurnosti iz SOLAS Konvencije, na raspolaganju su nadležnom tijelu za pomorsku sigurnost na njegov zahtjev.

¹⁰³ Tekst vidi: N.N., br. 124/09.

nama ovoga Zakona iz 2012. godine¹⁰⁴ uređena je sigurnosna zaštita brodova hrvatske državne pripadnosti od piratskih napada i oružane pljačke, te pitanje identifikacijskih iskaznica za osobe i vozila koje stalno ili povremeno obavljaju određenu djelatnost ili se stalno ili povremeno zadržavaju na području luke ili lučkom operativnom području.¹⁰⁵

U travnju 2017. godine Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture dalo je prijedlog novog Zakona o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka kojim bi se trebali stvoriti uvjeti za primjenu Uredbe (EZ) br. 725/2004 te bi se Direktiva 2005/65/EZ prenijela u nacionalno zakonodavstvo, prvenstveno kroz definiranje luke, odnosno lučkog operativnog područja, te bi se ujedno omogućilo uvođenje i primjena novog sustava sigurnosne zaštite, kao i uvođenje osobe za vezu u nadležnom Ministarstvu, što u postojećem Zakonu o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka nedostaje.¹⁰⁶

4.1. Zakon o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka

Ovim se Zakonom utvrđuju postupci i mjere sigurnosne zaštite u slučaju sigurnosne prijetnje i događaja koji ugrožavaju sigurnost, a u cilju osiguranja i unapređenja sigurnosne zaštite pomorskih brodova i luka, kao i druga pitanja vezana za sigurnosnu zaštitu brodova i luka otvorenih za međunarodni promet. Mjere propisane ovim Zakonom primjenjuju se na luke otvorene za međunarodni promet s jednim ili više lučkih operativnih područja obuhvaćenih odobrenim planom sigurnosne zaštite lučkih operativnih područja u skladu s Uredbom (EZ) br. 725/2004.

---

¹⁰⁴ Tekst izmjena vidi: N.N., br. 59/12. Temeljem navedenog Zakona u listopadu 2012. godine donesen je Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje pružaju usluge ukrcanja osoba za naoružanu pratnju na brodove hrvatske državne pripadnosti. Opširnije o naoružanoj pratnji: Petra Amižić Jelovčić, *Naoružana pratnja na hrvatskim pomorskim brodovima*, Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa *In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid*, Rab, 2013., str. 129-148.

¹⁰⁵ Istim izmjenama propisano je da se odredbe koje se odnose na brodove primjenjuju i na nepomične odobalne objekte na način kako je određeno Tehničkim pravilima.

¹⁰⁶ Ovim se Zakonom, slijedom članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji, iz postojećeg teksta Zakona brišu odredbe koje su bile prenesene iz Uredbe (EZ) br. 725/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o jačanju sigurnosne zaštite brodova i luka (SL L 129, 29.4.2004.) uz stvaranje uvjeta za primjenu istoimene Uredbe obzirom da su njene odredbe izravno primjenjive, te se prenose odredbe Direktive 2005/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o jačanju sigurnosne zaštite luka (SL L 310, 25.11.2005.) i posljedično uređuje cjelokupan tekst Zakona.

Ovaj se Zakon primjenjuje na:¹⁰⁷

1. putničke brodove, uključujući brze putničke brodove u međunarodnoj plovidbi;
2. teretne brodove, uključujući brze teretne brodove, od 500 BT i veće u međunarodnoj plovidbi;
3. pokretne odobalne objekte za istraživanje i iskorištavanje morskog dna i podmorja upisane u odgovarajuće upisnike ili očevidnike u Republici Hrvatskoj, osim kad se nalaze u unutarnjim morskim vodama ili teritorijalnom moru Republike Hrvatske;
4. putničke brodove u nacionalnoj plovidbi koji obavljaju putovanja udaljavajući se više od 20 Nm od obale kojoj osobe u opasnosti mogu sigurno pristupiti u vrijeme srednje razine morskih mijena;
5. luke ili lučka operativna područja u koje pristaju brodovi i objekti navedeni u točkama 1., 2., i 4. ovoga stavka.

Lučka uprava ili ovlaštenik koncesije luke posebne namjene odgovorni su za sigurnosnu zaštitu luke na koju se primjenjuje ovaj Zakon, uključujući izradu procjene sigurnosne zaštite, izradu plana sigurnosne zaštite i primjenu svih mjera utvrđenih planom sigurnosne zaštite i ovim Zakonom. Ravnatelj lučke uprave odnosno odgovorna osoba ovlaštenika koncesije luke posebne namjene dužna je imenovati časnika odgovornog za sigurnosnu zaštitu luke¹⁰⁸, a koji će biti odgovoran za provedbu plana sigurnosne zaštite luke te, ujedno, osoba koja u svrhu sigurnosne zaštite komunicira s časnikom sigurnosne zaštite broda.¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Ovaj se Zakon primjenjuje i na pomorske objekte u nacionalnoj plovidbi te luke, odnosno lučka operativna područja, koja u skladu s provedenom procjenom rizika odnosno sigurnosnih pokazatelja, na prijedlog ministarstva nadležnog za unutarnje poslove, naredbom odredi Ministar. Procjenu rizika odnosno sigurnosnih pokazatelja iz stavka 2. ovoga članka provodi ministarstvo nadležno za unutarnje poslove, po potrebi, a najmanje svakih pet godina. Zakon se ne primjenjuje na hrvatske ratne brodove, strane ratne brodove i luke posebne namjene – vojne luke. Detaljnije o Zakonu: Bolanča, D., *Prometno pravo RH, o.c.*, str. 75-79.

¹⁰⁸ Engl. *Port Security Officer* – PSO. Luke otvorene za međunarodni promet moraju imati PSO-a. On je odgovoran za sigurnosnu zaštitu luke, obvezan je provoditi nadzor sigurnosti na lučkom području te je obvezan osigurati provođenje Plana sigurnosne zaštite luke (engl. *Port Security Plan* – PSP). Mojaš, N. i dr., *o.c.*, str. 41.

¹⁰⁹ Engl. *Ship security Officer* – SSO. To je osoba na brodu, određena od strane kompanije odgovorna za sigurnosnu zaštitu broda, uključujući primjenu i održavanje plana sigurnosne zaštite broda i komunikaciju sa svim ključnim osobama poput časnika sigurnosne zaštite kompanije (engl. *Company Security Officer* – CSO) i časnika sigurnosne zaštite luke. Mora imati najmanje godinu dana staža u svojstvu časnika na brodu te dodatnu izobrazbu za časnika odgovornog za sigurnosnu zaštitu na brodu, u skladu s odredbama ISPS Pravilnika. Njegova najvažnija obveza je dobro poznavanje Plana sigurnosne zaštite broda (engl. *Ship Security Plan* – SSP) *Ibidem*, str. 40.

Lučka uprava ili ovlaštenik koncesije luke posebne namjene dužni su osigurati izradu procjene sigurnosne zaštite luke i pravovremeno podnijeti Ministarstvu zahtjev za odobrenje procjene, odnosno izmjene i dopune procjene, u prilogu kojeg mora biti dostavljena procjena, odnosno izmjena i dopuna procjene.¹¹⁰

Svaka luka, odnosno lučko operativno područje, na koje se primjenjuje ovaj Zakon mora imati valjani i održavani Plan sigurnosne zaštite luke kojeg su dužni osigurati Lučka uprava ili ovlaštenik koncesije luke posebne namjene. Plan mora uzeti u obzir posebnosti različitih dijelova luke, okruženje luke kada ima, ili u određenim okolnostima može imati, utjecaj na sigurnosnu zaštitu luke, kao i planove lučkih operativnih područja unutar luke izrađene u skladu s odredbama Uredbe (EZ) br. 725/2004. Plan sigurnosne zaštite luke izrađuje priznata organizacija za sigurnosnu zaštitu luka na temelju odobrene procjene sigurnosne zaštite luke.¹¹¹ Ako se inspekcijskim nadzorom utvrdi da luka ne udovoljava odredbama ovoga Zakona, podzakonskih propisa donesenih na temelju ovoga Zakona ili drugih propisa kojima je uređen inspekcijski nadzor, inspektor za sigurnosnu zaštitu može naložiti ispravak nedostataka, privremeno zabraniti uplovljavanje brodova u luku ili na pojedino lučko operativno područje ili poduzeti drugu mjeru predviđenu posebnim propisom.

Svaka luka otvorena za međunarodni promet kako je definirana člankom 3. ovoga Zakona mora imati **Izjavu o sukladnosti luke** koja predstavlja potvrdu da luka, odnosno njezina lučka operativna područja udovoljavaju zahtjevima sigurnosne zaštite propisanim ovim Zakonom.¹¹²

Stupanj sigurnosne zaštite za luke u Republici Hrvatskoj utvrđuje ministarstvo nadležno za unutarnje poslove prema temeljnim i posebnim sigurnosnim pokazateljima, dok stupanj sigurnosne zaštite za brodove hrvatske državne pripadnosti ministarstvo nadležno za unutarnje poslove utvrđuje uz prethodno

---

¹¹⁰ Procjena sigurnosne zaštite luke mora biti izrađena u skladu s ovim Zakonom i Uredbom (EZ) br. 725/2004 te mora obuhvatiti najmanje sljedeće elemente: utvrđivanje i evaluaciju važne imovine i infrastrukture koju je važno zaštititi; utvrđivanje mogućih prijetnji za imovinu i infrastrukturu te vjerojatnost njihovog nastupanja, s ciljem donošenja i određivanja prioriteta mjera sigurnosne zaštite; utvrđivanje, odabir i određivanje prioriteta mjera i postupovne promjene te njihovu razinu učinkovitosti u smanjivanju slabosti luke i utvrđivanje slabosti, uključujući ljudske čimbenike u infrastrukturi, politikama i postupcima.

¹¹¹ Priznata organizacija za sigurnosnu zaštitu luka koja je izradila procjenu sigurnosne zaštite luke ili lučkog operativnog područja ne smije izrađivati plan sigurnosne zaštite za isto područje.

¹¹² Engl. *Statement of compliance of a port facility*.

mišljenje ministarstva nadležnog za vanjske poslove. O utvrđenom stupnju sigurnosne zaštite i svim njegovim promjenama ministarstvo nadležno za unutarnje poslove dužno je odmah izvijestiti ministarstvo nadležno za poslove pomorstva i Nacionalnu središnjicu za usklađivanje traganja i spašavanja na moru – MRCC.¹¹³

Baš kao i luke, i brodovi moraju imati Plan sigurnosne zaštite broda, čija je prvenstvena namjena osigurati primjenu mjera u cilju zaštite od događaja koji ugrožavaju sigurnost broda. Treba istaknuti kako ovaj plan nije predmet inspekcije *Port State Control*,¹¹⁴ kao i to da postojanje ovog Plana na brodu ne oslobađa zapovjednika broda od odgovornosti.

Provjera primjene odredbi SOLAS Konvencije, ISPS Pravilnika i ovoga Zakona obavlja se ovjerom broda. Ako je ovjerom utvrđeno da brod ispunjava uvjete SOLAS Konvencije, ISPS Pravilnika i ovoga Zakona, priznata organizacija će brodu izdati Međunarodnu svjedodžbu o sigurnosnoj zaštiti broda.¹¹⁵ Brod kojem nije izdana Međunarodna svjedodžba o sigurnosnoj zaštiti broda odnosno Privremena međunarodna svjedodžba o sigurnosnoj zaštiti broda i nema valjani plan sigurnosne zaštite iz članka 18. ovoga Zakona nije sposoban za plovidbu.

Ako je po stručnoj ocjeni zapovjednika broda došlo do sukoba između zahtjeva sigurnosne zaštite i zahtjeva sigurnosti broda, zapovjednik broda mora dati prednost onim zahtjevima koji su potrebni za održanje sigurnosti broda¹¹⁶

Inspeksijski nadzor nad primjenom odredaba ovoga Zakona i Uredbe (EZ) br. 725/2004 u odnosu na brodove, kompanije i priznate organizacije za sigurnosnu zaštitu brodova obavljaju inspektori sigurnosti plovidbe lučkih kapetanija

---

¹¹³ MRCC će o novoutvrđenom stupnju sigurnosti, u roku ne duljem od 60 minuta, obavijestiti sve lučke kapetane, sve SSO-e luka na koje se to odnosi i pravnu osobu zaduženu za objavu oglasa za pomorce. Zapovjednik broda dužan je u roku od 30 minuta potvrditi osobi odgovornoj za sigurnosnu zaštitu luke prijem obavijesti o uspostavljanju stupnja sigurnosne zaštite 2 ili stupnja sigurnosne zaštite 3 te o početku primjene dodatnih ili daljnjih posebnih mjera zaštite. *Ibidem*, str. 42.

¹¹⁴ Međutim, inspektori sigurnosti plovidbe mogu, u slučaju osnovane sumnje, zatražiti ograničeni pristup SSP-u.

¹¹⁵ Brodu kojem nije izdana Međunarodna svjedodžba o sigurnosnoj zaštiti broda priznata organizacija može izdati Privremenu međunarodnu svjedodžbu o sigurnosnoj zaštiti broda. Privremena međunarodna svjedodžba o sigurnosnoj zaštiti broda važi do izdavanja Međunarodne svjedodžbe o sigurnosnoj zaštiti broda, a najdulje šest mjeseci i ne može se produžiti.

¹¹⁶ Sigurnosna zaštita obuhvaća mjere i postupke zaštite od namjernoga i nezakonitog djelovanja osoba, kojima treba osigurati stanje bez opasnosti. Englesku riječi "safety" treba prevoditi kao: sigurnost posade, putnika i brodova od opasnosti pomorskog pothvata, a ne nastaju čovjekovim namjernim djelovanjem. Baljkas, R., *o.c.*, str. 223.

i Ministarstva te drugi ovlašteni djelatnici Ministarstva. Ako prilikom osnovnog inspeksijskog pregleda inspektor sigurnosti plovidbe utvrdi da brod nema valjane svjedodžbe izdane sukladno odredbama SOLAS Konvencije ili postoje osnove sumnje da brod ne udovoljava zahtjevima SOLAS Konvencije i Dijela A ISPS Pravilnika, može zabraniti brodu isplavljenje odnosno naložiti poduzimanje drugih mjera utvrđenih propisima koji uređuju obavljanje inspeksijskog nadzora sigurnosti plovidbe.

Prema izmjenama ovog Zakona iz 2017. godine, jedna od novina jest i osoba za vezu. Osobu za vezu odlukom imenuje Ministar nadležan za poslove pomorstva. Ona dostavlja Europskoj komisiji popis luka na koje se odnosi ovaj Zakon i izvješćuje o svim izmjenama i dopunama popisa luka i drugim informacijama važnim za sigurnosnu zaštitu luka. *Osoba za vezu* je osoba imenovana za koordinaciju komunikacije o sigurnosnoj zaštiti luka s Europskom komisijom i drugim državama članicama i za praćenje provedbe ovoga Zakona u skladu s Uredbom (EZ) br. 725/2004 i ovim Zakonom.

5. OBALNA STRAŽA REPUBLIKE HRVATSKE

Nesporno je da Republika Hrvatska ima veliku ulogu u osiguranju mira i prosperiteta u regiji i na Mediteranu.¹¹⁷ Pritom, geostrateški položaj RH, kao sredozemne i srednjoeuropske pomorske¹¹⁸ države, pogoduje ubrzanom razvoju pomorskog prometa.¹¹⁹ Pri tome, u obzir treba uzeti i činjenicu da je Jadransko more najveći i najvažniji prirodni resurs RH¹²⁰ i od neprocjenjivog je značaja za

---

¹¹⁷ Više o zajedničkoj sigurnosnoj politici Europske unije vidi Davorin Rudolf ml., *Zajednička sigurnosna i obrambena politika Europske unije prema Lisabonskom ugovoru*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Split, vol. 51, br. 3., 2014., str. 557-574.

¹¹⁸ Vladimir Ibler, *Međunarodno pravo mora i Hrvatska*, Barbat, Zagreb, 2001., str. 9: Je li, u kojoj mjeri, i s kojim rezultatima, neka država zaista pomorska zemlja, ocjenjuje se po tome koliko ona dosljedno i kontinuirano hoće, može i zna uspješno sudjelovati u upotrebama mora i njima se koristiti.

¹¹⁹ Više o stanju pomorskog prometa na području Jadranskog mora vidi Pavao Komadina – David Brčić – Vlado Frančić, *VTMIS služba u funkciji unaprjeđenja sigurnosti pomorskog prometa i zaštite okoliša na Jadranu*, Pomorski zbornik, Rijeka, vol. 47-48, br.1., 2013., str. 27-40.

¹²⁰ "Hrvatskoj pripada 31 067 četv. km. akvatorija Jadranskog mora. Premda je zračna udaljenost od ušća rijeke Dragonje do rta Oštro samo 526 km, duljina hrvatske obale iznosi 5 835,3 km, od čega kopnene 1 777,3 km (30,5% ukupne obale), a otočne 4 058 km (69,5%). Takav tip razvedenosti svjetski je poznat kao dalmatinska obala (otoci, obalna crta i planine pružaju se usporedno). Pred njom je 718 otoka i otočića, 389 hridi (uvijek iznad razine mora) i 78 grebena (ispod, u razini ili, za oseke, iznad mora). Stalno je naseljeno 50ak otoka. Na njima živi 119 444 stanovnika." Ovo su podaci iz 2001. godine preuzeti iz *Hrvatske enciklopedije*, izdanje Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, sv. 4, str. 706.

gospodarstvo i turizam RH. Istovremena prisutnost brojnih sigurnosnih ugroza Jadranskog mora koje ujedno prijete sigurnosti RH i destabilizaciji šire regije, utjecala je na potrebu organiziranja nove službe koja bi osigurala učinkovitu zaštitu ovog područja.¹²¹ Moderno doba sa sobom donosi i nove opasnosti. Sigurnosne ugroze u vidu ilegalnih prelazaka državne granice, krijumčarenja ljudi, opojnih droga i zaštićenih kulturnih dobara, te terorizam, predstavljaju nove izazove u razvoju gospodarstva Republike Hrvatske¹²² koji istovremeno mogu ugroziti nacionalnu sigurnost RH, ali i čitave EU. Slijedom toga, u listopadu 2007. godine donošenjem Zakona o Obalnoj straži osnovana je Obalna straža Republike Hrvatske.¹²³

Obalna straža RH sastavni je dio Hrvatske ratne mornarice (čl. 3., st. 1.),¹²⁴ koja pored svojih redovitih zadaća nadzora i zaštite teritorijalnog mora i ZERP-a,

---

¹²¹ Mnoge sigurnosne ugroze koje potencijalno prijete obalnim državama zahtijevaju potpuno novi način organizacije djelovanja na moru u cilju pravodobnog i efikasnog odgovora na prijetnje moru i s mora. Sustav sigurnosti koji je danas prisutan u obalnim državama diljem svijeta nije u potpunosti prilagođen mogućim sigurnosnim ugrozama. Vidi: Tomislav Jukić, *Nadzor i zaštita prava i interesa Republike Hrvatske na Jadranskom moru*, magistrarski rad, Split, 2007., str. 114.).

¹²² Tako: Pavao Komadina, *Obalna straža Republike Hrvatske – odgovor na nove izazove*, HAZU – okrugli stol, Zagreb, 2003. web: <http://www.pfri.uniri.hr/~komadina/Prezentacije/OBALNA%20STRAZA%20REPUBLIKE%20HRVATSKE%20ODGOVOR%20NA%20NOVE%20IZAZOVE.pdf>

¹²³ Zakon o Obalnoj straži donesen je 3. listopada 2007. godine, a stupio je na snagu 1. studenog 2007. godine. Pored općih i završnih odredbi, sadržava preciznu regulativu organizacije Obalne straže, njenih najvažnijih poslova i zadaća te financiranja. Sastoji se od 11 dijelova i sveukupno 48 članaka. Vidi: Petra Amižić Jelovčić – Željka Primorac – Nikola Mandić, *Obalna straža Republike Hrvatske – pravni okvir*, Split, 2017. str. 10.

¹²⁴ Osim tradicionalnih zadaća Hrvatske ratne mornarice, izazovi 21. stoljeća utjecali su da se u nadležnost Hrvatske ratne mornarice stave i neke druge, tzv. netradicionalne zadaće kao što su sprječavanje širenja oružja za masovno uništenje, borba protiv terorizma i raznih oblika krijumčarenja, pružanje pomoći civilnim strukturama i institucijama u kriznim situacijama kao i ostale zadaće za koje je nužno stručno i osposobljeno osoblje. Kako ove netradicionalne zadaće Oružanih snaga na moru u pravilu spadaju u nadležnost Obalne straže, odlučeno je ustrojiti je upravo u okviru sastava Hrvatske ratne mornarice. Na ovaj način izbjegnuti su i troškovi osnivanja i organiziranja dodatne službe s istovjetnim zadacima, a posebnim materijalnim i ljudskim resursima. Opširnije: Prijedlog Zakona o Obalnoj straži Republike Hrvatske, www.sabor.hr

sudjeluje u borbi protiv svih oblika asimetričnih ugroza,¹²⁵ zadaćama traganja i spašavanja, pruža potporu zemlje domaćina savezničkim snagama te pomaže civilnom pučanstvu i drugim ministarstvima¹²⁶ i organizacijama¹²⁷ vezanim za more.¹²⁸

Obalna straža RH nadležna je, dakle, za zaštitu suverenosti,¹²⁹ suverenih prava¹³⁰

¹²⁵ Asimetrične ugroze mogu se definirati kao prijetnje nekonvencionalne i netradicionalne prirode. Njih karakterizira oružani sukob koji se ne odvija u skladu s međunarodnim konvencijama i pravilima pa se kao takav može smatrati iregularnim, odnosno asimetričnim. Središnje mjesto među asimetričnim sukobima zauzima terorizam. Opširnije: Marinko Ogorec, *Novi oblici ugroza nacionalne sigurnosti u percepciji hrvatskih građana*, Društvena istraživanja, Zagreb, br. 3/2009., str. 340. Republika Hrvatska bi u svom morskom prostoru mogla biti suočena s uobičajenim asimetričnim ugrozama poput međunarodnog terorizma i kriminala, izbjegličkih kriza i ilegalnih imigracija, prirodnih i ljudskim djelatnostima nenamjerno prouzročenih katastrofa, djelovanja stranih obavještajnih sustava prema sustavu nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. Vidi: Kamilo Čuljak, *Obalna straža kao sastavnica HRM-a u zaštiti nacionalnih interesa RH na moru*, Zagreb, 2006., str. 86-91.

¹²⁶ U druga ministarstva vezana za more ubrajaju se Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo financija, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo kulture i Ministarstvo pravosuđa. Međutim, za očekivati je da će jedino prva dva nabrojena ministarstva zatražiti pomoć i suradnju ratne mornarice.

¹²⁷ Organizacije vezane uz more kojima obalna straža može pružiti pomoć su npr. državna uprava za zaštitu i spašavanje kao i razne ronilačke, brodarske, ekološke i druge organizacije.

¹²⁸ HRM će u provedbi zadaća Obalne straže usko surađivati s Hrvatskim ratnim zrakoplovstvom i Protuzračnom obranom, iz čijeg sastava će se angažirati transportni helikopteri, zrakoplovi i Pilatus PC-9 te radarski sustav FPS 117 za nadzor zračnog prostora. U zadaće Obalne straže mogu se uključiti i bespilotne letjelice Oružanih snaga Republike Hrvatske. Opširnije: Ante Urlić, *Obalna straža Republike Hrvatske*, Hrvatski vojnik, br. 256., rujan 2009. godine.

¹²⁹ Davorin Rudolf, *Međunarodno pravo mora*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1985., str. 218.: Suverenost označava teritorijalno vrhovništvo države nad osobama i stvarima koje se nalaze na njezinu području. Suverenost jedne države u određenom prostoru isključuje suverenost druge države.

¹³⁰ Suverena prava su prava koja izvire iz suverenosti, odnosno isključiva ili ekskluzivna prava. Termin je prvi put službeno unijet u međunarodno pravo mora na Prvoj konferenciji Ujedinjenih naroda o pravu mora 1958. godine. Navedena prava uključuju pravo nosioca na donošenje propisa, nadzor nad provedbom tih propisa i kažnjavanje zbog njihova kršenja, te poduzimanje svih mjera radi njihova ostvarivanja. Kao primjer suverenih prava mogu se navesti suvereno pravo radi iskorištavanja prirodnih bogatstava epikontinentnog pojasa ili suvereno pravo radi njegova istraživanja. Za razliku od suverenih prava, suverenost označava teritorijalno vrhovništvo države nad osobama i stvarima na njezinu području. Suverenost jedne države na određenom prostoru isključuje suverenost druge države. Suverenost obalne države proteže se preko kopnenog dijela državnog područja i na obalno more (unutrašnje morske vode i teritorijalno more), podmorje (dno i podzemlje) tog dijela mora te na zračni prostor iznad kopnenog dijela državnog područja i obalnog mora. Opširnije: Davorin Rudolf, *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Matica Hrvatska, Zagreb, 2010., str. 741-743.

i provedbu jurisdikcije¹³¹ RH u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu,¹³² epi-

¹³¹ Pod jurisdikcijom se u međunarodnom pravu mora podrazumijeva skupina ovlaštenja nekog subjekta međunarodnog prava. Za razliku od suverenosti, u istom području jurisdikciju mogu imati dvije države, pa i više njih, iako se njihova ovlaštenja mogu razlikovati i u opsegu i pojedinačno. U užem smislu jurisdikcija predstavlja ovlaštenja organa unutar jednog pravnog područja. Rudolf, D. *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, o.c., str. 743. Više o razgraničenju morskih prostora vidi Vladimir-Đuro Degan, *Pravičnost i međunarodno pravo u razgraničenjima morskih prostora*, Zbornik radova "In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid", Rab, 2010.–2012., str. 61-68.; Vladimir-Đuro Degan, *Temeljna pravila o razgraničenju morskih prostora*, Zbornik radova "In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid", Rab, 2010.–2012., str. 235-242.

¹³² Hrvatski sabor je u listopadu 2003. godine donio *Odluku o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru* (N.N., 157/03) u kojoj je proglasio sadržaje isključivog gospodarskog pojasa koji se odnose na suverena prava istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim prirodnim bogatstvima voda izvan vanjske granice teritorijalnog mora, te jurisdikciju glede znanstvenog istraživanja mora i zaštite i očuvanja morskog okoliša, čime je zapravo uspostavljen zaštićeni ekološko-ribolovni pojas, čija je primjena, pak, prolongirana za 12 mjeseci (u nastavku – ZERP). On obuhvaća morski prostor od vanjske granice teritorijalnog mora u smjeru pučine do njegove vanjske granice dopuštene općim međunarodnim pravom. Vanjske granice ZERP-a utvrdit će se međunarodnim ugovorima o razgraničenju s državama čije obale leže sučelice ili bočno u odnosu na hrvatsku obalu. Do sklapanja navedenih ugovora, vanjska će granica privremeno slijediti crtu razgraničenja epikontinentskog pojasa uspostavljenu *Sporazumom između SFRJ i Talijanske Republike o razgraničenju epikontinentskog pojasa iz 1968. godine*. Vidi više: Zvonko Gržetić – Vesna Barić Punda – Valerija Filipović, *O granicama u sjevernom Jadranu*, (1948.–2009.), Poredbeno pomorsko pravo, Zagreb, br. 164., 2010., str. 28. Kod bočnog razgraničenja slijedi se crta koja slijedi smjer i nastavlja se na privremenu crtu razgraničenja teritorijalnih mora kako je to utvrđeno Protokolom o privremenom režimu uz južnu granicu između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore iz 2001. godine. Vidi: *Odluku o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru*, N.N., br. 157/03. Proglašenjem ZERP-a do epikontinentske granice između Hrvatske i Italije na sredini Jadrana, Hrvatska je stekla određena suverena prava pretežno gospodarske prirode. Naime, time je stekla sva prava kao da je proglasila gospodarski pojas, osim što neće moći graditi umjetne otoke i koristiti se energijom, valova, vjetra i morskih struja. Željko Dominis, *Nestanak instituta otvorenog mora u Jadranu*, Naše more, vol. 53, br. 5-6, 2006., str. 228-238. Republika Hrvatska je, međutim, zadržala pravo da, u slučaju potrebe, proglasi i ostale funkcije gospodarskog pojasa. Hrvatski sabor u lipnju 2004. godine donosi *Odluku o dopuni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru* (N.N., br. 77/04) temeljem koje se primjena pravnog režima ZERP-a donošenjem neće odnositi na brodove koji plove pod zastavom država članica Europske unije. Naime, za države članice Europske unije njegova primjena, prema ovoj odluci, započet će nakon sklapanja Ugovora o partnerstvu u ribarstvu između Europske zajednice i Republike Hrvatske. U prosincu 2006. godine uslijedila je nova zakonska izmjena u pogledu primjene ZERP-a donošenjem *Odluke o izmjeni i dopunama Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru* (N.N., br. 138/06). Njome je odlučeno da će za države članice Europske unije primjena pravnog režima ZERP-a započeti najkasnije s danom 1. siječnja 2008. godine od kada će se za ribarske i druge brodove Europske zajednice primjenjivati ribolovni i ekološki propisi Republike Hrvatske. Naposljetku, pod političkim pritiscima Slovenije i Europske unije, Sabor je u ožujku 2008. godine donio *Odluku o izmjeni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru* (N.N., br. 31/08) kojom propisuje da se ZERP privremeno neće primjenjivati na države članice Europske unije od dana 15. ožujka 2008. godine do iznalaženja zajedničkog dogovora u europskom duhu. Detaljnije vidjeti Davorin Rudolf, *More pod vlašću Republike*

kontinentalnom pojasu¹³³ i otvorenom moru,¹³⁴ dok će u područjima unutrašnjih morskih voda¹³⁵ i teritorijalnog mora pružati potporu drugim nadležnim tijeli-

Hrvatske i odnosi sa susjednim državama, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44, br. 1., 2007., str. 65-75.; Budislav Vukas, *Pomorski zakonik Republike Hrvatske i međunarodno pravo mora*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, god. 58, br. 1-2, 2008., str. 181-203.

¹³³ Prema Konvenciji UN-a o epikontinentskom pojasu iz 1958. godine epikontinentski pojas obalne države obuhvaća morsko dno i podzemlje mora uz obalu, od vanjske granice teritorijalnog mora do dubine od 200 metara ili, preko te granice, do točke gdje dubina mora dopušta istraživanje i iskorištavanje prirodnih bogatstava tog dijela podmorja; te morsko dno i podzemlje podmorskih prostora uz obale otoka. Više o tome: Rudolf, D. *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora, o.c.*, str. 149. Ne obuhvaća stup morske vode iznad dna niti površinu mora koja ostaje otvoreno more. Ne uključuje ni zračni prostor iznad dijela otvorenog mora koji je nad epikontinentskim pojasom. Obalna država vrši nad epikontinentskim pojasom suverena prava radi njegova istraživanja i iskorištavanja njegovih prirodnih bogatstava. Ako obalna država ne koristi to svoje pravo, nitko ne može poduzeti te djelatnosti niti stavljati zahtjeve na epikontinentski pojas bez izričitog pristanka obalne države (čl. 2. Konvencije UN-a o epikontinentskom pojasu, 1958.). Prema PZ-u pod prirodnim bogatstvima podrazumijevaju se rudno i drugo neživo bogatstvo morskog dna i njegova podzemlja te morska bića koja su u stadiju u kojem se love, nepokretna na morskome dnu ili ispod njega, ili se mogu kretati samo u stalnom fizičkom dodiru s morskim dnom ili samo u morskome podzemlju (čl. 43. st. 2. PZ-a). Epikontinentski pojas Republike Hrvatske obuhvaća morsko dno i morsko podzemlje izvan vanjske granice teritorijalnog mora Republike Hrvatske u smjeru pučine do granica epikontinentskog pojasa sa susjednim državama. Granice epikontinentskog pojasa Republike Hrvatske i Republike Italije utvrđene su sporazumom između Italije i bivše SFRJ iz 1968. godine. Do postizanja sporazuma o razgraničenju epikontinentskog pojasa sa Crnom Gorom, Republika Hrvatska će, sukladno pravilima međunarodnog prava i odredbama Konvencije UN-a o pravu mora, uživati suverena prava i jurisdikciju u tome pojasu do crte sredine koja se nastavlja na vanjsku granicu teritorijalnog mora u Bokotorskom zaljevu, u smjeru pučine (čl. 42. st. 3. PZ-a).

¹³⁴ Pod otvorenim ili slobodnim morem podrazumijevaju se morska prostranstva izvan vanjskih granica teritorijalnih mora ili gospodarskih pojasa. Ono obuhvaća i zračni prostor i to od vanjske granice teritorijalnog mora u smjeru pučine. *Ibidem*, str. 270. Prema čl. 87. Konvencije UN-a o pravu mora, otvoreno more je otvoreno za sve države, obalne i neobalne. Sloboda otvorenog mora ostvaruje se pod uvjetima koje određuju Konvencija i druga pravila međunarodnog prava. Za obalne i neobalne države ona sadrži, između ostalog: slobodu plovidbe; slobodu prelijetanja; slobodu polaganja podmorskih kabela i cjevovoda; slobodu izgradnje umjetnih otoka i drugih uređaja koje dopušta međunarodno pravo; slobodu ribolova; slobodu znanstvenog istraživanja. Otvoreno more smije se koristiti isključivo u miroljubive svrhe. Opširnije o tome: Vladimir Đuro Degan, *Međunarodno pravo mora*, Rijeka, 2002., str. 92-93.

¹³⁵ Unutrašnje morske vode su dijelovi mora između polazne crte od koje se mjeri širina teritorijalnog mora i obale. Obuhvaćaju morske prostore luka, zaljeva, ušća rijeka, zatvorenog mora, pod određenim uvjetima dijelove mora između otočnog niza i kontinentskog dijela kopna i između samih otoka. Širina unutrašnjih morskih voda nije ograničena jer ovisi o konfiguraciji i položaju obale i otoka. Unutrašnje morske vode su pod suverenosti obalne države jednako kao i njezino kopno. Rudolf, D., *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora, o.c.*, str. 802. Više o vanjskim granicama unutrašnjih morskih voda u praksi obalnih država Sredozemlja vidi Marina Vokić Žužul – Valerija Filipović, *Polazne crte u Sredozemnom moru: s posebnim osvrtom na pitanje korekcije ravnih polaznih crta Republike Hrvatske*, Poredbeno pomorsko pravo, HAZU, br. 165., 2011., str. 1-73.

ma državne uprave u provođenju zakona i drugih propisa iz njihove nadležnosti (čl. 1., st. 2. i 3. *Zakona o Obalnoj straži*).

Prema *Zakonu* temeljni poslovi i zadaće Obalne straže su, zaštita suverenosti, suverenih prava i jurisdikcije RH; suzbijanje i sprječavanje terorizma, organiziranog međunarodnog kriminala i širenja oružja za masovno uništenje kao prioriteta u zaštiti međunarodne sigurnosti; suzbijanje piratstva i drugih oblika korištenja otvorenog mora u nemiroljubive svrhe; sigurnost plovidbe; traganje i spašavanje; zaštita morskog okoliša, prirode i kulturne baštine i nadzor morskog ribarstva. U izvršavanju poslova iz svoje nadležnosti Obalna straža ne preuzima niti ograničava nadležnost drugih državnih tijela za poduzimanje zakonom propisanih mjera na moru,¹³⁶ već im pruža potporu pri izvršenju tih poslova¹³⁷ s ciljem sprječavanja i otkrivanja kaznenih djela i prekršaja, te pronalaska njihovih počinitelja.

5.1. Obalna straža kao sredstvo u borbi protiv pomorskog terorizma

Obalna straža u suradnji s drugim državnim tijelima i tijelima međunarodnih organizacija, između ostalog, obavlja poslove i zadaće u borbi protiv terorizma i morskog razbojništva; poslove sprječavanja širenja oružja za masovno uništavanje;¹³⁸ sprječavanja krijumčarenja roba i osoba na moru te poslove provođenja preventivnih mjera protiv počinitelja tih kaznenih djela u skladu s međunarodnim pravom i propisima RH.¹³⁹ Značajno je istaknuti kako je način postupanja Obalne straže u cijelosti, u ovom području, usklađen s Konvencijom o suzbijanju nezakonitih postupaka protiv sigurnosti pomorske plovidbe.

---

¹³⁶ Policije, lučke kapetanije, carinske službe, stožera i tijela za intervencije kod iznenadnog onečišćenja mora, službe za traganje.

¹³⁷ Način njihove međusobne suradnje propisan je odredbom čl. 41. *Pravilnika o primjeni mjera i sredstava prisile, zaustavljanju i pregledu sumnjivog plovila, uzapćenju plovila, privremenom zadržavanju osoba, službenim evidencijama i drugim radnjama potrebnim za pokretanje postupka protiv prekršitelja propisa* iz koje proizlazi dužnost Obalne straže da samostalno, ali i u suradnji s drugim tijelima nadležnim za nadzor i zaštitu prava i interesa RH na moru, prikuplja, obrađuje i koristi podatke te vodi evidencije o povredama Ustavom i zakonom zaštićenih vrednota. *Ibidem*, str. 36.

¹³⁸ Slavko Bokan – Ankica Čižmek – Boris Ilijaš – Ivan Jukić – Zvonko Orehovec – Željko Radalj, *Oružja za masovno uništenje (nuklearno, kemijsko, biološko i toksinsko oružje)*, Zagreb, 2004., str. 29.; Razlika prema klasičnom oružju očituje se u načinu oslobađanja energije, naime, dok se kod klasičnih eksploziva energija oslobađa zbog kemijskih procesa koji se odvijaju u vrlo kratkom vremenu, nuklearni eksplozivi koriste energiju oslobođenu iz atomskih jezgara.

¹³⁹ Čl. 25. *Zakona*. Više o vršenju transnacionalnog kriminaliteta vidjeti Marijan Kos, *Pojavni oblici međunarodnoga gospodarskoga kriminaliteta kao čimbenik nacionalne ekonomije*, Međunarodne studije, Zagreb, vol. 12, br. 3-4., 2013., str. 155-181.

Kada analiziramo ulogu nacionalnih obalnih straža država članica EU, pa tako i hrvatske Obalne straže, u ostvarivanju pomorske sigurnosti i u osiguravanju pomorske granice i spašavanju na moru na području EU, njihov doprinos je neosporan. Međutim, zbog trenutne krize pokazalo se da je potrebno bolje koordinirati odgovor odgovarajućih agencija Unije i širokog raspona nacionalnih tijela koja obavljaju funkciju obalne straže. Stoga je Europska komisija predložila uže povezivanje postojećih agencija i tijela koje obavljaju zadatke obalne straže i to kroz zajednički planirane operacije nadzora te olakšanu razmjenu informacija. U tom kontekstu, poseban značaj ima nedavno osnivanje Europske granične i obalne straže, odnosno Agencije za graničnu i obalnu stražu, kao njenog ključnog dijela.¹⁴⁰

Agencija će, tako, u suradnji s Europskom agencijom za kontrolu ribarstva i Europskom agencijom za pomorsku sigurnost pružati potporu nacionalnim tijelima koja obavljaju funkcije obalne straže na nacionalnoj razini i razini Unije te, prema potrebi, na međunarodnoj razini:¹⁴¹

- dijeljenjem informacija nastalih spajanjem i analiziranjem podataka koji su dostupni u brodskim sustavima za izvješćivanje i drugim informacijskim sustavima kojima agencije upravljaju na poslužitelju ili im mogu pristupiti,
- pružanjem usluga nadziranja i komunikacije koje se temelje na najsuvremenijoj tehnologiji,¹⁴²
- jačanjem kapaciteta razrađivanjem smjernica, preporuka i najboljih praksi te pružanjem potpore osposobljavanju i razmjeni osoblja, u cilju unaprjeđenja razmjene informacija i suradnje u pogledu funkcija obalne straže,¹⁴³

---

¹⁴⁰ To, primjerice, znači da će Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu imati pristup novim informacijama o plovilima koja se koriste za nezakonito useljavanje i prekogranični kriminal koja su otkrivena tijekom operacija pomorskog nadzora od strane Obalne straže a čija primarna svrha nije granična kontrola nego kontrola ribarstva ili otkrivanje izlivanja nafte.

¹⁴¹ Precizni oblici suradnje u pogledu funkcija obalne straže između Agencije, Europske agencije za kontrolu ribarstva i Europske agencije za pomorsku sigurnost utvrđuju se radnim dogovorom, u skladu s njihovim ovlastima i financijskim pravilima koja se primjenjuju na te agencije. Takav dogovor odobravaju Upravni odbor Agencije te Upravni odbor Europske agencije za pomorsku sigurnost i Upravni odbor Europske agencije za kontrolu ribarstva.

¹⁴² Navedeno uključuje infrastrukturu u svemiru i zemaljsku infrastrukturu te senzore postavljene na bilo koju vrstu platforme, kao što su daljinski upravljani zrakoplovni sustavi. Amižić Jelovčić, P. – Sirišćević, E., *o.c.*, str. 27.

¹⁴³ Komisija će donijeti, u obliku preporuke, praktični priručnik o europskoj suradnji u pogledu funkcija obalne straže koji sadržava smjernice, preporuke i najbolje prakse za razmjenu informacija i suradnju na nacionalnoj razini, razini Unije i međunarodnoj razini (čl. 53. Uredbe).

- dijeljenjem kapaciteta, uključujući planiranje i provedbu višenamjenskih operacija i dijeljenje sredstava i drugih kapaciteta diljem sektora i granica.¹⁴⁴

Valja istaknuti kako osnivanje EGOS-a neće bitno utjecati na funkcioniranje Obalne straže RH. Naime, naša Obalna straža će, i u budućnosti, obavljati zadaće zbog kojih je i ustrojena dok će njeni pripadnici i raspoloživa plovila sudjelovati u čuvanju granica na moru i biti potpora graničnoj policiji u mjeri u kojoj to Ministarstvo unutarnjih poslova odluči.¹⁴⁵ Pritom će joj od velike koristi, zasigurno, biti ranije stečeno iskustvo proizašlo iz suradnje s FRONTEX-om. Poseban značaj, u tom smislu, ima sudjelovanje hrvatske Obalne straže u operaciji EU TRITON,¹⁴⁶ u sklopu koje je posada broda hrvatske obalne straže “Andrija Mohorovičić” pružala potporu talijanskim vlastima u čuvanju granica na moru i spašavanju imigranata u području Sredozemnog mora, pri čemu je u tri mjeseca plovidbe spasila više od 2,5 tisuće migranata.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Izmjenama Zakona o nadzoru državnih granica 2016. godine (N.N., br. 83/13, 27/16) zakonski je regulirana mogućnost sudjelovanja Oružanih snaga RH, time i Hrvatske ratne mornarice, odnosno Obalne straže RH, u zaštiti državne granice. Naime, sukladno čl. 5. spomenutog zakona kada Ministarstvo unutarnjih poslova ili predsjednik Vlade RH to ocijene potrebnim zbog sigurnosnih i/ili humanitarnih razloga, Oružane snage Republike Hrvatske mogu pružiti potporu u zaštiti državne granice na način propisan zakonom kojim se uređuje obrana Republike Hrvatske. U tom će slučaju pripadnici Oružanih snaga RH postupati po uputama policije. Zakon o obrani (N.N., br. 73/13, 75/15, 27/16) u svom članku 62.a propisuje da Oružane snage RH mogu pružiti potporu policiji u zaštiti državne granice u skladu sa zakonom kojim se uređuje nadzor državne granice. Odluku o pružanju potpore policiji donosi Vlada, na prijedlog ministra obrane i uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike.

¹⁴⁵ Opširnije: Amižić Jelovčić, P. i dr., *o.c.*, str. 117-118.

¹⁴⁶ Operaciju Europske unije “TRITON” pokrenuo je Frontex, europska agencija za kontrolu granica, radi čuvanja mediteranske pomorske granice Europske unije. Operacija je pokrenuta 1. studenoga 2014., a predstavlja svojevrsnu nadogradnju operacije “Mare Nostrum” koju je samostalno vodila Talijanska Republika. U operaciji Europske unije “TRITON” sudjeluju brojne države članice Europske unije. Primarni fokus operacije EU TRITON je nadzor granice, ali je, kao i u svim operacijama Frontexa, spašavanje života apsolutni prioritet. Republika Hrvatska se u navedenu operaciju uključila slanjem broda Obalne straže “Andrija Mohorovičić.”

¹⁴⁷ Brod HRM-a “Andrija Mohorovičić” (ŠB-72) završio je svoje sudjelovanje u FRONTEX-ovoj operaciji “TRITON 2015”, u petak 30. listopada 2015. pristajanjem u luci Catania. U tri mjeseca plovidbe na Sredozemnom moru posada broda koja broji ukupno 49 pripadnika Oružanih snaga RH i pet pripadnika granične policije, spasila je više od 2,5 tisuća migranata. Brodom ŠB-72 tijekom operacije spašeno je 2518 osoba, od čega 551 dijete, 448 žena i 1517 muškaraca. U operaciji je do danas sudjelovalo 27 zemalja EU među kojima i Republika Hrvatska i to angažiranjem broda i posade ŠB-72 te djelatnicima MUP-a RH, koji su također bili u sastavu posade. Brod ŠB-72, tijekom tromjesečnog sudjelovanja, uglavnom je radio ophodnje južnim dijelom Jonskog mora u zoni koja se prostirala 200 nautičkih milja istočno od obale Sicilije. U tom području spašavani su migranti s plovila koja su dolazila iz pravca sjeveroistočne obale Libije i Bliskog istoka. Svakodnevna zadaća bila je ophodnja uzduž vanjske granice određene zone. U trenutku otkrivanja pozicije plovila sa migrantima u pogibelji, koju su dobivali iz Glavnog

6. ZAKLJUČAK

Terorizam danas predstavlja jednu od najvećih prijetnji svjetskom miru i sigurnosti koja ne poznaje državne granice i može jednako pogoditi sve ljude i države neovisno o njihovom geografskom položaju. U ovom trenutku vjerojatno ne postoji država koja može jamčiti da već u sljedećem trenutku neće biti cilj manjeg ili većeg, pojedinačnog ili organiziranog terorističkog napada. Nitko se više ne osjeća sigurnim, ni na jednom mjestu. Terorizam se, nažalost, više ne može ignorirati kao ni njegov utjecaj na svjetsko gospodarstvo te na osobnu percepciju sigurnosti svakog od nas. Međutim, čak ni ta spoznaja o postojanju zajedničkog neprijatelja, zajedničke opasnosti nije postigla očekivani efekt. Neosporno je da postoji jedinstvena svijest o tome da je terorizam pošast koju treba spriječiti, suzbiti, izolirati, ali ne postoji svijest o jedinstvenom pristupu navedenom problemu. Prvu otegotnu okolnost predstavlja činjenica da, ni u ovom trenutku, ne postoji jedinstvena definicija terorizma. Trenutno ih egzistira više od 150 i sve su parcijalne, fokusirane ili na cilj napada ili na sredstvo. Nejedinstvenost glede shvaćanja što bi sve definicija terorizma trebala obuhvaćati, ukazuje i na nejedinstveno stajalište u pogledu aktivnih i pasivnih mjera koje su države spremne primijeniti u prevenciji i suzbijanju terorizma.

S druge strane, pomorski terorizam jest specifični oblik terorizma koji, svakodnevno, potencijalno ugrožava ljudske živote, morski okoliš i sigurnost pomorske plovidbe. Pojavom terorističkih napada na vojne i trgovačke brodove, otkrile su se brojne manjkavosti pri poduzimanju mjera zaštite pomorskih brodova od takvih ugroza. Naime, borba na moru ima svoje specifičnosti koje ju čine bitno drugačijom, može se reći i kompleksnijom, od borbe na kopnu.

Posljednjih tridesetak godina, a osobito nakon terorističkih napada na SAD 11. rujna 2001. godine, na međunarodnoj i europskoj razini doneseno je niz dokumenata i mjera u svrhu prevencije i suzbijanja akata terorizma i pomorskog terorizma. Naime, upravo su spomenuti teroristički napadi u SAD-u, pri kojima su kao sredstva napada korišteni oteți zrakoplovi, ukazali da se u budućnosti mogu na isti način zloupotrijebiti i pomorski brodovi. Danas se, u borbi protiv pomorskog terorizma, države koriste raznim pasivnim mjerama poput mapiranja potencijalnih ciljeva, analiziranja ranjivih točaka samih terorista, definiranja specifičnih antiterorističkih planova za ratne i trgovačke brodove te, naravno,

---

središta operacije, brod bi se odmah uputio prema zadanoj poziciji. Po dolasku na poziciju započinjala bi akcija spašavanja, a nakon završenog spašavanja i zbrinjavanja migranata na ŠB-72, isti su prevoženi do luke iskrcaja gdje bi nadzor nad njima preuzimale službe nadležne za prihvata. *www.morh.hr*

kvalitetnog pravnog okvira, ali jednako tako, i aktivnim mjerama koje država ma stoje na raspolaganju.

U tom kontekstu, pomorske snage imaju presudan značaj u sprječavanju pomorskog terorizma u okviru koalicijskih operacija koje se danas u svijetu provode. Za nas je posebno zanimljiva operacija NATO-a "Active Endeavour" koja se provodi u području Mediterana. Operacija *Active Endeavour* razvila se kao reakcija NATO-a na terorističke napade na SAD u rujnu 2001. godine i pokazala se kao djelotvoran instrument borbe protiv terorizma na moru i s mora u Sredozemlju. Raspoređivanje Stalne pomorske snage u istočno Sredozemlje 6. listopada 2001. godine bila je prva mjera koju je NATO poduzeo poslije 11. rujna 2001. godine demonstrirajući tako svoju odlučnost u borbi protiv svakog oblika terorizma, kao i svoju solidarnost s SAD-om u spomenutoj borbi.¹⁴⁸

Za Republiku Hrvatsku, kao modernu pomorsku državu, značajan doprinos u borbi protiv modernih pomorskih ugroza zasigurno predstavlja Obalna straža Republike Hrvatske, osnovana 2007. godine. Hrvatska Obalna straža nadležna je za zaštitu suverenosti, suverenih prava i provedbu jurisdikcije RH u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu, epikontinentskom pojasu i otvorenom moru, dok u području obalnog mora naše države pruža potporu drugim nadležnim tijelima državne uprave u provođenju zakona i drugih propisa iz njihove nadležnosti. Treba svakako naglasiti kako se Obalna straža RH danas susreće sa novim izazovima poput migracijske krize i sve većeg rizika od terorističkih napada

---

¹⁴⁸ Zapovijeda im se iz Napulja, sjedišta američke 6. Flote i pomorskih snaga NATO-a u Mediteranu. Za sigurnost NATO-a od ključne je važnosti da važne trgovačke rute u Sredozemlju budu prohodne i sigurne. U ožujku 2003. operacija je proširena i na pratnju trgovačkih brodova pri prolazu kroz Gibraltarski prolaz za savezničke zemlje koje ulože zahtjev. Od kolovoza iste godine, NATO intenzivira svoje radnje prikupljanja i obrade informacija i obavještajnih podataka koji se primarno odnose na konkretne brodove od posebnog interesa. Cilj je razviti puno efikasniji sustav prikupljanja i analize informacija te izmijeniti karakter sadašnje operacije u kojoj se obavještajni podaci koriste kao podrška u operaciju koju će obavještajni podaci pokretati. U ožujku 2004. godine operacija je proširena na čitavo Sredozemlje, da bi u ljeto te godine misija bila proširena sudjelovanjem dodatnih zemalja koje nisu članice NATO-a (Rusije, Ukrajine, Alžira, Izraela, Albanije, Maroka i dr.). Republika Hrvatska u operaciji sudjeluje od 2007. godine. Po donošenju Pomorske strategije Saveza, u siječnju 2011. godine, operacija *Active Endeavour* uklopljena je u nove smjernice djelovanja ispunjavajući ondje četiri svrhe djelovanja: odvrćanje i kolektivnu obranu, upravljanje krizama, kolektivnu sigurnost i pomorsku sigurnost. Slijedom toga, u veljači 2013. g. došlo je do prilagođavanja sustava zapovijedanja spomenutim promjenama koje su se dogodile unutar NATO-a. Tako je ova misija iz dosadašnjeg djelokruga *Joint Forces Command* i operativnog nadzora *Allied Maritime Component Command Naples, Italy* prešla pod nadležnost Pomorskog zapovjednog centra (*Maritime Command Headquarters – HQ MARCOM*) sa sjedištem u Northwoodu u Velikoj Britaniji. Operacija je okončana u listopadu 2016., a naslijedila ju je operacija *Sea Guardian*. http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_7932.htm

na moru. Također, ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju podrazumijeva i intenzivniju suradnju hrvatske Obalne straže s europskim tijelima iz istog djelokruga poslova. Osobito značajno, u tom kontekstu, jest osnivanje Europske granične i obalne straže koje ipak ne bi trebalo bitno utjecati na funkcioniranje naše Obalne straže. Štoviše, za očekivati je, s obzirom na ranije stečeno iskustvo, da će hrvatska Obalna straža biti na visini zadatka pri obavljanju raznih poslova u okviru suradnje s relevantnim tijelima EU.

Dokazalo se da uspješna strategija suzbijanja pomorskog terorizma pretpostavlja postojanje dvaju usporednih pristupa: pasivnog i aktivnog, koji podrazumijevaju suradnju između vojno-pomorskih snaga i pomorske policije te svih demokratski orijentiranih država. Ključ uspjeha leži, dakle, u koordinaciji i kooperaciji te razmjeni pravodobnih i potpunih informacija o terorističkim grupama i njihovim budućim napadima. Pritom je od odlučujuće važnosti kvalitetan pravni okvir borbe protiv ove moderne asimetrične pomorske ugroze. Među brojnim međunarodnim i europskim propisima posebno se ističu Međunarodna konvencija o suzbijanju nezakonitih akata protiv sigurnosti pomorske plovidbe, Međunarodni pravilnik za sigurnosnu zaštitu lučkih područja i brodova i Uredba (EZ) br. 725/2004 Europskog Parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o jačanju sigurnosne zaštite brodova i luka. Spomenuti se dokumenti nadovezuju i nadopunjuju tvoreći pravni okvir u kojem su zastupljene i preventivne i represivne mjere, a koje su jednako značajne u borbi protiv pomorskog terorizma. Ukoliko imamo na umu da apsolutna sigurnost ne postoji, te da ni sustavni pravni okvir ne može jamčiti sigurnost od terorističkog napada već samo umanjiti njegovu vjerojatnost, možemo ustvrditi da postojeći pravni propisi nude zadovoljavajuća rješenja.

Republika Hrvatska ne zaostaje u pogledu kvalitetne pravne regulative. Donošenjem Zakona o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka 2009. godine, te njegovih izmjena 2012. godine, hrvatsko zakonodavstvo usklađeno je s pravnom stečevinom Europske unije. Nadalje, postojeći pravni okvir zasigurno će se dodatno unaprijediti stupanjem na snagu novog Zakona o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka, čiji je prijedlog dan u travnju ove godine. Ono što je bitno istaknuti jest da Republika Hrvatska odlučno odbija svaku ideju kolektivne odgovornosti za terorizam i poistovjećivanje terorista s bilo kojim narodom, vjerom ili etničkom zajednicom.

Za zaključiti je da se ciljevi u borbi protiv terorizma mogu ostvariti jedino sustavnim provođenjem mjera prevencije,¹⁴⁹ suzbijanja,¹⁵⁰ mjera zaštite i saniranja štete od terorističkog napada, mjera kaznenog progona i procesuiranja osoba i subjekata povezanih s terorizmom te jačanjem međuinstitucionalne koordinacije i međunarodne suradnje. Ukoliko nedostaje ijedan od navedenih elemenata, vjerojatnost pozitivnog ishoda u spomenutoj borbi bitno se smanjuje.

Da bi se, međutim, postigao konačan cilj – suzbijanje terorizma, odnosno pomorskog terorizma, treba najprije sagledati i razumjeti njegove iskonske uzroke poput siromaštva, politički nestabilnih sustava, loših gospodarskih prilika itd. Anuliranje tih izvornih problema moglo bi, dugoročno, pripomoći suzbijanju terorizma. U međuvremenu bi trebalo izolirati države koje financiraju teroriste, ili ih na bilo koji drugi način potpomažu, te svakako jačati međukulturalni i međuvjerski dijalog. Konačna prednost u borbi protiv terorizma može se izvojevati tek kada cjelokupna međunarodna zajednica bude dala prednost univerzalnim ljudskim vrijednostima pred nacionalno-ideološkim i religijskim te političkim uvjerenjima. Suzbiti terorizam možemo jedino zajedno!

BIBLIOGRAFIJA

1. Amižić Jelovčić, P., *Naoružana pratnja na hrvatskim pomorskim brodovima*, Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa "In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid", Rab, 2013.
2. Amižić Jelovčić, P., *Pomorski prijevoz ukapljenog prirodnog plina*, Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa "In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid", Split, 2012.
3. Amižić Jelovčić, P., *Pomorski prijevoz nuklearnih tvari s posebnim osvrtom na odgovornost za nuklearnu štetu*, Split, 2010.
4. Amižić Jelovčić, P., *Mjere suzbijanja piratstva u Adenskom zaljevu*, Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa "In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid", Split, 2012.
5. Amižić Jelovčić, P., *Rights of Passengers in Maritime Carriage – European Legislation*, Scientific Cooperations International Journal of Law and Politics Vol 1, Issue 1, Ankara, 2015.

---

¹⁴⁹ Prevencija je stvaranje takvih političkih, društvenih i ekonomskih okolnosti koje jačaju unutarnju koheziju društva i otpornost na utjecaje ekstremnih ideologija te uklanjaju preduvjete nastanka i širenja terorizma u svim elementima njegove pojavnosti: onemogućavanje promidžbe i pozivanja na terorizam, te poticanje terorizma na bilo koji način; prepoznavanje i sprječavanje radikalizacije i ekstremizama koji potencijalno mogu prerasti u terorizam; poticanje istraživanja, analize, te razmjena iskustava i najbolje prakse u području onemogućavanja širenja ekstremističkih ideologija i povećanja razumijevanja i tolerancije u društvu.

¹⁵⁰ Suzbijanje je poduzimanje mjera i postupaka usmjerenih protiv stvaranja, širenja i djelovanja terorističkih mreža i organizacija koje podrazumijeva pravovremeno otkrivanje planiranja, pripremanja, organiziranja i/ili provođenja aktivnosti s obilježjima terorizma.

6. Amižić Jelovčić, P. – Primorac Ž. – Mandić, N., *Obalna straža Republike Hrvatske – pravni okvir*, Split, 2017.
7. Amižić Jelovčić, P. – Sirišćević, E., *Nova Europska granična i obalna straža kao jamstvo pomorske sigurnosti*, Zbornik radova 1. Međunarodne znanstvene konferencije pomorskog prava "Suvremeni izazovi pomorske plovidbe – ISCML Split 2016", Split, 2017.
8. Baljkas, R., *Primjena mjera sigurnosne zaštite na lučkim područjima i na međunarodnim pomorskim graničnim prijelazima Republike Hrvatske*, Naše more 59(5-6)/2012, Dubrovnik, 2012.
9. Bernardić, S., *Prijetnja od pomorskog terorizma*, Hrvatski vojnik, br. 15, siječanj 2005.
10. Bokan, S. – Čižmek, A. – Ilijaš, B. – Jukić, I. – Orehovec, Z. – Radalj, Ž., *Oružja za masovno uništenje (nuklearno, kemijsko, biološko i toksinsko oružje)*, Zagreb, 2004.
11. Bolanča, D., *Prometno pravo Republike Hrvatske*, Split, 2016.
12. Bolanča, D., *Plovidbeno upravno pravo*, Split, 2015.
13. Bolanča, D. – Amižić Jelovčić, P., *Combating Maritime Terrorism Under the International Law and European Law*, Scientific Cooperations International Journal of Law and Politics Vol 2, Issue 1, Ankara, 2016.
14. Čuljak, K., *Obalna straža kao sastavnica HRM-a u zaštiti nacionalnih interesa RH na moru*, Zagreb, 2006.
15. Ćorić, D. – Tuhtan Grgić, I., *The Rights of Persons with Disabilities and Reduced Mobility in the European and Croatian Transport Law*, Proceedings of the 2nd International Transport and Insurance Law Conference, Zagreb, 2017.
16. Degan, V.D., *Pravičnost i međunarodno pravo u razgraničenjima morskih prostora*, Zbornik radova "In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid", Rab, 2010.–2012.
17. Degan, V.D., *Temeljna pravila o razgraničenju morskih prostora*, Zbornik radova "In memoriam prof. dr. sc. Vjekoslav Šmid", Rab, 2010.–2012.
18. Degan, V.D., *Međunarodno pravo mora*, Rijeka, 2002.
19. Derenčinović, D., *Novi antiterorizam na razmeđu depolitizacije i dejuridizacije*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, sv. 52., br. 3-4, 2002.
20. Dominis, Ž., *Nestanak instituta otvorenog mora u Jadranu*, Naše more, vol. 53, br. 5-6, Dubrovnik, 2006.
21. Grabovac, I., *Suvremeno hrvatsko pomorsko pravo i Pomorski zakonik*, Split, 2005.
22. Gržetić, Z. – Barić Punda, V. – Filipović, V., *O granicama u sjevernom Jadranu (1948.–2009.)*, Poredbeno pomorsko pravo, Zagreb, br. 164., 2010.
23. Guberina, I., *Tiha prijetnja – pomorski terorizam*, Hrvatski vojnik, br. 240, svibanj 2009.
24. Haberfeld, M.R. – King, J.F. – Lieberman, C.A., *Terrorism Within Comparative International Context – The Counter Terrorism Response and Preparedness*, New York, 2009.
25. Hauser, G. – Kernic, F., *European Security in Transition*, Routledge, UK, 2006.
26. Joyner, C.C., *The United Nations and Terrorism: Rethinking Legal Tensions Between National Security, Human Rights and Civil Liberties*, Policy in International Studies, International Studies Perspectives, sv. 5, br. 3, 2004.
27. Jukić, T., *Nadzor i zaštita prava i interesa Republike Hrvatske na Jadranskom moru*, magistarski rad, Split, 2007.

28. Komadina, P. – Brčić, D. – Frančić, V., *VTMIS služba u funkciji unaprjeđenja sigurnosti pomorskog prometa i zaštite okoliša na Jadranu*, Pomorski zbornik, Rijeka, vol. 47-48, br. 1., 2013.
29. Kos, M., *Pojavni oblici međunarodnoga gospodarskoga kriminaliteta kao čimbenik nacionalne ekonomije*, Međunarodne studije, Zagreb, vol. 12, br. 3.-4., 2013.
30. Krivokapić, B., *Mir i rat u međunarodnim odnosima i pravu*, Beograd, 2017.
31. Krivokapić, B., *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava i međunarodnih odnosa*, Beograd, 2010.
32. Krivokapić, B., *Međunarodno javno pravo*, Beograd 2017.
33. Luttenberger, A., *Postupak donošenja i oživotvorenja konvencija iz pomorske sigurnosti Međunarodne pomorske organizacije*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 42, Split, 2005.
34. Luttenberger, A. – Rukavina, B., *Pravni aspekti usklađivanja pomorskih propisa RH s propisima Europske agencije za pomorsku sigurnost*, Pomorstvo, god. 18 (2004), Rijeka, 2004.
35. Mojaš, N. – Vujičić, S. – Hrdalo, N., *Sigurnosna zaštita na brodu*, Naše more 60 (3-4), Dubrovnik, 2013.
36. Nikčević Grdinić, J., *Legal regulations in the function of ensuring ship safety*, Scientific Journal of Maritime Research – Pomorstvo, 29 (2015), Rijeka, 2015.
37. Ogorec, M., *Novi oblici ugroza nacionalne sigurnosti u percepciji hrvatskih građana*, Društvena istraživanja, br. 3/2009, Zagreb, 2009.
38. Pedić, Ž., *Odnos međunarodnog i europskog pravnog okvira za suzbijanje terorizma*, Zagrebačka pravna revija, Vol. 1., No. 1., Zagreb, 2012.
39. Rudolf, D., *Međunarodno pravo mora*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1985.
40. Rudolf, D., *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Matica Hrvatska, Zagreb, 2010.
41. Rudolf, D., *More pod vlašću Republike Hrvatske i odnosi sa susjednim državama*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44, br. 1., Split, 2007.
42. Rudolf ml., D., *Zajednička sigurnosna i obrambena politika Europske unije prema Lisabonskom ugovoru*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 51, br. 3., Split, 2014.
43. Saul, B., *Definition of "Terrorism" in the UN Security Council: 1985–2004*, Chinese Journal of International Law, sv. 4, br. 1, 2005.
44. Spicijarić, I., *Pomorski terorizam – globalni problem i perspektive u borbi protiv njega*, Hrvatski vojniki, br. 37, lipanj 2005.
45. Turkalj, K., *Borba protiv terorizma na razini Europske Unije*, Hrvatska pravna revija, br. 2002/10, Zagreb, 2002.
46. Urlić, A., *Obalna straža Republike Hrvatske*, Hrvatski vojniki, br. 256., rujna 2009. godine.
47. Vokić Žužul, M., *Granice teritorijalnog mora u nacionalnim propisima i praksi obalnih država Sredozemlja*, Poredbeno pomorsko pravo, br. 163., 2009.
48. Vokić Žužul, M. – Filipović, V., *Polazne crte u Sredozemnom moru: s posebnim osvrtom na pitanje korekcije ravnih polaznih crta Republike Hrvatske*, Poredbeno pomorsko pravo, HAZU, br. 165., 2011.
49. Vukas, B., *Pomorski zakonik Republike Hrvatske i međunarodno pravo mora*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, god. 58., Zagreb, 2008.

50. Akcijski plan za prevenciju i suzbijanje terorizma, N.N., br. 136/2012.
51. Direktiva (EU) 2017/541 Europskog Parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2017. godine o suzbijanju terorizma i zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/475/PUP i o izmjeni Odluke Vijeća 2005/671/PUP, Sl. list EU L 88/6 od 31.3.2017.
52. Kazneni zakon RH, N.N., br. 125/11,144/12, 56/15, 61/15, 101/17.
53. Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma, N.N., br. 108/2015.
54. Povelja UN-a, N.N. – M.U., br. 15/1993.
55. Odluka o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, N.N., br. 157/03.
56. Odluka o dopuni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, N.N., br. 77/04.
57. Odluka o izmjeni i dopunama Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, N.N., br. 138/06.
58. Odluka o izmjeni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, N.N., br. 31/08.
59. Okvirna odluka Vijeća o borbi protiv terorizma od 13. lipnja 2002. (2002/475/JHA), Official Journal of the European Communities, L. 164/3 od 22. lipnja 2002.
60. Odluka Vijeća 2009/371/PUP od 6. travnja 2009. o osnivanju Europskog policijskog ureda, Službeni list L 121 od 15.5.2009.
61. Odluka Vijeća 2009/426/PUP od 16. prosinca 2008 o jačanju Eurojusta i izmjeni Odluke 2002/187/PUP o osnivanju Eurojusta s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela, Službeni list L 138/14 od 16. 12. 2008.
62. Strategije nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske vidi, N.N., br. 73/2017.
63. Uredba Vijeća (EZ) 2007/2004 od 26. listopada 2004. o osnivanju Europske agencije za upravljanje operativnom suradnjom na vanjskim granicama država članica Europske unije, Službeni list EU L 349/1 od 26.10.2004.
64. Uredba (EU) 2016/1624 Europskog Parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2016. o europskoj graničnoj i obalnoj straži i o izmjeni Uredbe (EU) 2016/399 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 863/2007 Europskog parlamenta i Vijeća, Uredbe Vijeća (EZ) br. 2007/2004 i Odluke Vijeća 2005/267/EZ, Službeni list L251/1 od 16.9.2016.
65. Uredba (EZ) br. 1406/2002 Europskog parlamenta i Vijeća (Tekst Uredbe Vijeća (EZ) br. 1406/2002, Službeni list EU L208/1 od 5.8.2002.
66. Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju terorizma, N.N. – M.U., br. 10/2007.
67. Zakon o potvrđivanju Konvencije o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti pomorske plovidbe iz 1988. godine i Protokola o suzbijanju protupravnih čina usmjerenih protiv sigurnosti nepokretnih platformi smještenih iznad epikontinentalnog pojasa iz 1988. godine, N.N.– M.U., br. 4/2005.
68. Zakon o sigurnosnoj zaštiti pomorskih brodova i luka, N.N., br. 124/09, 59/12.
69. Zakon o nadzoru državnih granica, N.N., br. 83/13, 27/16.
70. Zakon o obrani, N.N., br. 73/13, 75/15, 27/16.

71. www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/un-global-counter-terrorism-strategy
72. www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/multi-org-inicijative/vijece-europe/
73. www.consilium.europa.eu/hr/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/
74. www.un.org/en/sc/ctc/docs/2015/SCR%202178_2014_EN.pdf
75. www.europol.europa.eu/hr/about-europol
76. www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/hr.aspx
77. www.europa.eu/european-union/about-eu/agencies/satcen_hr
78. www.frontex.europa.eu
79. www.eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32015D1914
80. www.un.org/en/sc/ctc/docs/conventions/Conv8.pdf
81. www.ubak.gov.tr/BLSM_WIYS/DISGM/tr/HTML/20130304_142647_66968_1_67502.pdf
82. www.pfri.uniri.hr/~komadina/Prezentacije/OBALNA%20STRAZA%20REPUBLIKE%20HRVATSKE%20ODGOVOR%20NA%20NOVE%20IZAZOVE.pdf
83. www.sabor.hr
84. www.morh.hr
85. www.nato.int/cps/en/natohq/topics_7932.htm

Summary:

**LEGAL FRAMEWORK OF THE COMBAT AGAINST MARITIME
TERRORISM WITH SPECIAL REFERENCE TO CROATIAN COAST GUARD**

Terrorism is a complete negation of democracy and of all recognized values of contemporary world and, as such, is considered to be the key destabilizing factor in attaining global and national security. Maritime terrorism, as one of its manifestations, represents an enormous threat to human lives, marine environment and safety of navigation in general. In the last thirty years, International community and European Union made strenuous efforts to prevent terrorism and even intensified them after USA terrorist attacks in September 2001. A whole range of international and national regulations was adopted, creating in that way, quite a systematic legal framework. In this article the authors elaborate on relevant legal documents with special reference to the role of Croatian Coast Guard in the combat against maritime terrorism.

Keywords: *terrorism; maritime terrorism; legal framework; Croatian Coast Guard.*